



Папярэдні нумар «Голасу Радзімы» рабіўся яшчэ да 27 ліпеня, таму невадома было, якім будзе свята — Дзень Незалежнасці. Цяпер, узгадваючы яго, можна сказаць, што свята нагадвала дзве плыні, якія, нягледзячы на заклікі да адзінства і згуртаванасці, так і не зліліся ў адну.

Афіцыйная плынь, на ўрадавым узроўні, адзначыла свята ўскладаннем явянкоў да помніка-абеліска на плошчы Перамогі і ўрачыстым вечарам у філармоніі, які трансляваўся па тэлебачанні. Другая плынь, апазіцыйная, пад лозунгамі БНФ, працякла калонамі па праспекце Скарыны ад плошчы



Незалежнасці да парку Янкі Купалы і там усклала кветкі да помніка Песняру. Быў яшчэ мітынг у тым жа парку, на якім узнімаўся вострыя палітычныя і сацыяльныя праблемы, але які не перадавала БТ. Быў яшчэ і малебен у Курапатах. Гэта ўсё было ў сталіцы. Урачыстас-

ці, арганізаваныя наспех, прайшлі і ў абласных гарадах.

НА ЗДЫМКАХ: працэсія афіцыйных асоб на чале з С. ШУШКЕВІЧАМ на плошчы Перамогі; шэсце па праспекце Скарыны да парку Янкі Купалы.

Фота А. ТАЛОЧКІ.

ІНТЭРВ'Ю СТАРШЫНІ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ С. ШУШКЕВІЧА
БЕЛАРУСКАМУ ІНФАРМАЦЫЙНАМУ АГЕНЦТВУ І НАЦЫЯНАЛЬНАМУ ТЭЛЕБАЧАННЮ

СУВЕРЭНІТЭТ БЕЛАРУСІ — АЖЫЦЦЯЎЛЕННЕ ГІСТАРЫЧНАЙ СПРАВЯДЛІВАСЦІ

КАР. Станіслаў Станіслававіч! 27 ліпеня 1990 года сесія Вярхоўнага Савета рэспублікі прыняла Дэкларацыю аб дзяржаўным суверэнітэце Беларусі. Але адна справа — акрэсліць шлях у будучыню і зусім іншая — кроць гэтым шляхам. Скажыце, калі ласка, наколькі ўдалося за гэтыя два гады напоўніць канкрэтным зместам артыкулы Дэкларацыі?

С. ШУШКЕВІЧ. Самае галоўнае, што адбылося за мінулыя два гады, гэта тое, што Дэкларацыя аб дзяржаўным суверэнітэце Рэспублікі Беларусь была нададзена сіла канстытуцыйнага закона. І калі палажэнні нашай Канстытуцыі не адпавядаюць палажэнням Дэкларацыі, мы павінны кіравацца ўжо Дэкларацыяй. Але скажу прама, што гэта фармальны акт, таму што, напрыклад, як можна надаць сілу закона нашаму жаданню стаць нейтральнай дзяржавай? Над гэтым трэба працаваць. І я сказаў бы, што за два гады, што прайшлі з моманту абвешчання Беларусі незалежнай, ад-

былі наступныя найважнейшыя падзеі. Перш за ўсё, калі мы ратыфікавалі пагадненне аб Садружнасці Незалежных Дзяржаў, мы фактычна дэманстравалі дагавор 1922 года аб утварэнні Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік і зрабілі прававыя падставы для таго, каб Беларусь прызнавалі як незалежную дзяржаву.

На сённяшні дзень больш чым 100 краін свету прызналі Беларусь незалежнай і больш чым 50 краін свету ўстанавілі з намі дыпламатычныя адносіны.

КАР. Вы ўспрымаеце гэта як само сабой зразумелае?

С. ШУШКЕВІЧ. Па праўдзе кажучы, я ўспрымаю гэта як само сабой зразумелае. Беларуская дзяржаўнасць — даўняя. І калі свету гэта было растлумачана на многіх міждзяржаўных форумах, на розных узроўнях, у Швейцарыі, дзе збіраліся кіраўнікі ўсіх вядучых дзяржаў, у Хельсінкі, у Рыо-дэ-Жанейра, у час візітаў у розныя сталіцы і візітаў да нас, то

цяпер ужо не пытаюцца, што гэта за Беларусь і дзе яна знаходзіцца, а ведаюць: Беларусь — каардынацыйны цэнтр Садружнасці Незалежных Дзяржаў, Мінск — цывілізаваны еўрапейскі горад, у які з вялікім задавальненнем прыязджаюць прадстаўнікі іншых краін. Але галоўнае, што наша ўлада, абраная беларускім народам, не пытаецца дазволу у нейкай іншай улады, што ёй рабіць на Беларусі, за мяжой, яна сама вырашае ўсе пытанні.

КАР. Станіслаў Станіслававіч, вы лічыце, што гэта трыумф гістарычнай справядлівасці?

С. ШУШКЕВІЧ. Я лічу, што гэта гістарычная справядлівасць. Да трыумфу яшчэ далёка. Трэба многа-многа працаваць.

КАР. Станіслаў Станіслававіч, скажыце, які змест вы ўкладваеце ў паняцце суверэнітэт з пункту гледжання палітыкі, эканомікі, маралі, маральнага стану нацыі?

С. ШУШКЕВІЧ. Суверэ-

нітэт і незалежнасць — гэта сінонімы. Наш суверэнітэт — гэта верхавенства ўлады, абранай беларускім народам, і няма над гэтай уладай вышэйшай. Яна падпарадкоўваецца Канстытуцыі, заканадаўству Рэспублікі Беларусь, міжнародным пагадненням, якія заключыла Рэспубліка Беларусь альбо пераймальнікам якіх яна з'яўляецца. А далей яна сама вырашае ўсе пытанні. Такая ўлада ёсць. Гэта палітычны аспект праблемы.

Цяпер эканамічны аспект. Я думаю, што калі мы будзем самастойную дзяржаву, мы павінны вызначыць свае пазіцыі ў адносінах да ўласнасці і на падставе гэтага вызначэння будаваць эканоміку. Мы фактычна вызначыліся, што мы ідзем да рыначнай эканомікі. Але заўважце, ідзем разважаючы, ідзем не так, як робіць нашы суседзі і на захадзе, і на ўсходзе, і на поўначы, і на поўдні. Мы вырашылі, што наш шлях павінен быць беларускім шляхам і нашым беларускім розумам яго трэ-

ба ажыццяўляць. Ён памяркоўны, як і ўсе крокі беларусаў. Ён накіраваны на тое, каб у нас адбылося пераамерыканізацыя ўласнасці. Я перш за ўсё хацеў бы, каб у нас адбылася прыватызацыя тых сродкаў і той вытворчасці, якую лагічна прыватызаваць. Напрыклад, гандаль, сфера паслуг. Але гэта цяжка рабіць, бо супрацьстаяць вялікія сілы, якія добра адчуваюць сябе ў старой сістэме. Тут, з аднаго боку, спяшацца вельга, а з другога — трэба дзейнічаць энергічна. Ураду нялёгка гэта спалучаць. Таму ў эканамічным сэнсе адчуць радыкальных змен пакуль што фактычна не ўдалося. А пагаршэнне ўдалося адчуць.

У маральным — мы адчулі сябе беларусамі. Мы зразумелі, што ў нас ёсць што адраджаць. Гэта робіцца крок за крокам. Я перакананы, што мы будзем высокамаральнай дзяржавай і наша ўлада будзе высокамаральнай.

(Заканчэнне на 3-й стар.)

ВІНШАВАННІ

3 ДНЁМ НЕЗАЛЕЖНАСЦІ

Як паведамілі карэспандэнту БЕЛІНФАРМА ў прэс-службе Вярхоўнага Савета, дзесяткі віншавальных тэлеграм з выпадку Дня Незалежнасці прыйшлі напярэдадні свята ў вышэйшы дзяржаўны орган Беларусі.

«Выказваю цвёрдую ўпэўненасць, што шматвяковая дружба паміж нашымі народамі, якая гістарычна склалася і выпрабавана часам, адносіны добрасуседства, узамінага даверу і цеснага супрацоўніцтва і ў далейшым будуць развівацца на карысць нашых брацкіх краін і народаў у інтарэсах захавання міру і ўмацавання бяспекі. Жадаю дружэлюбнаму народу Беларусі працітанні і поспехаў на нялёгкім шляху рэформ», — піша прэзідэнт Расійскай Федэрацыі Барыс Ельцын.

«Добрабыту і шчасця» жадае беларускаму народу прэзідэнт Украіны Леанід Краўчук, «працітанні і магутнасці» — старшыня Кітайскай Народнай Рэспублікі Ян Шаньхунь, «поспехаў» — прэзідэнт Малдовы Мірча Снегур, «добрабыту» — прэзідэнт Арменіі Левон Петрасян.

Віншаванні паступілі і ад іншых кіраўнікоў дзяржаў і ўрадаў краін — удзельніц СНД, зарубежных палітычных і грамадскіх дзеячаў.

У МІНІСТЭРСТВЕ АБАРОНЫ РБ

КЛЯТВА НА ВЕРНАСЦЬ

Першым воінскім злученнем ў ствараемых Узброеных Сілах Беларусі стала механізаваная брыгада, дыслакаваная ў Гродне. Пра гэта заявіў міністр абароны рэспублікі генерал-палкоўнік Павел Казлоўскі на пасяджэнні калегіі Міністэрства абароны.

— Працэс стварэння ўласнай арміі ў рэспубліцы набірае тэмпы, — заўважыў ён. — Нашы Узброеныя Сілы будуць складацца са злучэнняў і часцей новага тыпу — высокаманаўраных і добра ўзброеных. Але не меншай гарантыяй бяспекі краіны павінна стаць воінская прысяга на вернасць беларускаму народу.

Члены калегіі адзначылі, у прыватнасці, што ўсё большая колькасць армейскіх афіцэраў схіляецца да думкі аб неабходнасці такой клятвы. Гэта паказалі і праведзеныя ў войсках сацыялагічныя даследаванні, па якіх каля 90 працэнтаў апытаных заявілі аб гатоўнасці прыняць новую прысягу.

І хаця працэс гэты няпросты, як паказаў вопыт некаторых рэспублік былога Саюза ССР, але пачынаць яго трэба не адкладваючы. У сувязі з узніклым становішчам па фарміраванню арміі міністр абароны і прапанаваў членам калегіі звярнуцца ў Савет Міністраў рэспублікі з просьбай падтрымаць ініцыятыву ваенных і выйсці на чарговую сесію Вярхоўнага Савета Беларусі з заканадаўчай ініцыятывай аб прыняцці воінскай прысягі.

П. Казлоўскі лічыць, што мэтазгодна будзе прывесці рэспубліканскія войскі да прысягі ў канцы года, і назваў прыкладную дату: 31 снежня 1992 года. Гэты час выбраны не выпадкова, сказаў міністр. За пяць месяцаў, што засталіся, афіцэры і прапаршчыкі змогуць вырашыць, дзе каму служыць. Да таго ж, па існуючых планах, к канцу года трэба будзе расфарміраваць каля ста воінскіх часцей. Ужо будзе створаны касцюк новых армейскіх структур. Мы таксама спадзяемся, падкрэсліў генерал-палкоўнік, што на маючай адбыцца асенняй сесіі Вярхоўнага Савета рэспублікі прыме неабходныя законы па абароне, якія і створаць першааснову для ваеннага будаўніцтва.

МУЖНАСЦЬ

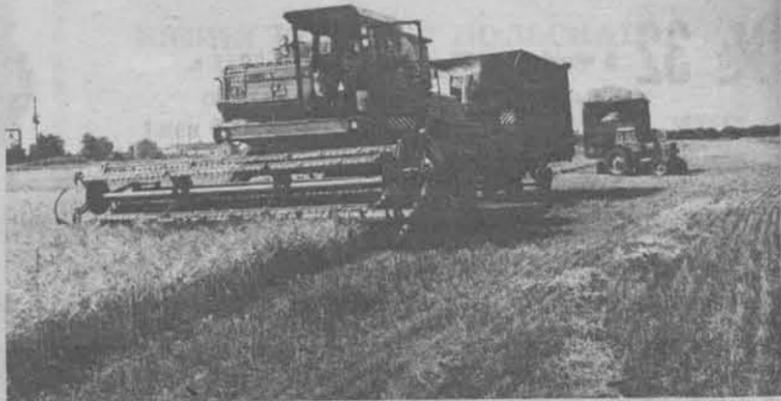
Пілот падпалкоўнік Аляксандр Сцепчанкоў і штурман маёр Мікалай Іваноў выконвалі палёт на вучэбна-баявым самалёце ТУ-22. А ў лётчыка-інструктара Разанскага лётнага цэнтры падпалкоўніка Віктара Оськіна была інспектарская функцыя. Ад з'яўлення на шчытку авіяпрыбораў сігнала аб узнікненні пажару да падзення самалёта прайшло не больш 15—20 секунд. Але гэтага імгнення цалкам хапіла для рашэння такой жорсткай дилемы: ратаваць сваё жыццё ці ў першую чаргу жыццё жыхароў Навабеліцкага раёна Гомеля (над іх дамамі пралятаў у тым моманце самалёт). Першым, калі машына была накіравана на лясы масіў на ўсходнае горада, пакінуў борт штурман Мікалай Іваноў, затым катапультаваўся пілот Аляксандр Сцепчанкоў, які прапанаваў зрабіць тое ж і Оськіну. Але Віктару, які



затрымаўся на імгненне ў палаючай машыне, каб пераканацца канчаткова, што самалёт на ранейшы курс не ляжа, гэтых некалькіх секунд і не хапіла. Калі пасля ката-

ІДЗЕ ЖНІВО

Ва ўсіх абласцях Рэспублікі Беларусь ідзе жніво. Цяжка рабіць нейкія прагнозы на ўраджай. У многіх рэгіёнах ад шматдзённай спякоты на высокіх месцах збожжа пасохла, але ў нізінах мяркуецца сабраць нямала зерня. НА ЗДЫМКУ: жніво ў калгасе «40 гадоў Кастрычніка», што ў Рэчыцкім раёне.



«— Пан пасол, некаторыя палітычныя дзеянні на Украіне і на беларускім Палессі ўзнікаюць пытанне аб «уз'яднанні Брэстчыны з Валынію». Ці існуе афіцыйная пазіцыя Кіева наконт гэтага?»

— Існуе. Яе неаднаразова выказаў прэзідэнт: Украіна ні да адной з суседніх краін не мае тэрытарыяльных прэтэнзій. Мы не павінны дапусціць ніякага нагнятання страстей, неспраўданых эмоцый. А ўжо калі недзе і ўзнікае напружанасць — чэ можна і трэба зняць у рамках існуючых межаў, вядома — з улікам правоў і жаданняў людзей. Найлепшае выйсце з любой тэрытарыяльнай спрэчкі — стварэнне роўных умоў для прадстаўнікоў розных нацыянальнасцей.

На Украіне жыве каля 300 тысяч беларусаў, і на Беларусі — больш за 400 тысяч украінцаў. Мы павінны зрабіць усё, каб гэтыя людзі не адчувалі сябе чужымі на сваёй новай радзіме. Сярод нашых беларусаў ёсць буйныя кіраўнікі, сапраўдныя патрыёты Украіны: Курашук, старшыня ўрада Крыма, ці, напрыклад, Мельнікаў, прадстаўнік прэзідэнта ў Херсонскай вобласці. (З інтэр'ю Надзвычайнага і Паўнамоцнага Пасла Украіны ў Рэспубліцы Беларусь Уладзіміра ЖАЛІБЫ карэспандэнту інфармацыйнага агенцтва «БелТАН»).

ВА УРАДЗЕ РЭСПУБЛІКІ

УРАДЖАЙ-92

На чарговым пасяджэнні Прэзідыума Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь абмеркавана пытанне аб ходзе выканання рашэнняў урада аб вытворчасці кармоў і фарміраванні дзяржаўных рэсурсаў збожжа ў 1992 годзе. І дакладчык, міністр сельскай гаспадаркі і прадуктаў харчавання Ф. Мірашчыці, і кіраўнікі абласцей рэспублікі, якія затым выступілі, падкрэслівалі выключную складанасць сітуацыі, што ўзнікла ў сферы аграрнай вытворчасці з-за працяглай засухі. Урон ураджая нанесены практычна паўсюдна ў Віцебскай вобласці, паўночных раёнах Гродзенскай і Мінскай абласцей, ва ўсходніх раёнах Магілёўшчыны, у

асобных раёнах Гомельскай і Брэсцкай абласцей. Паводле прагнозаў спецыялістаў, валавы збор збожжа складзе каля 5,5 мільёна тон у бункернай вазе, супраць 7 — у мінулым годзе. У сувязі з засухай цяжкае становішча ў рэспубліцы і з нарыхтоўкай кармоў.

З улікам узніклай сітуацыі ўрад намерецца ўраць канкрэтных мер. Органам выканаўчай улады на месцах прапанавана забяспечыць старанны збор і шырокае выкарыстанне саломы на кармы. Каб спаўна забяспечыць насельніцтва хлебам, прынята рашэнне аб выдзяленні сродкаў з бюджэту на закупку неабходнай колькасці збожжа ў Казахстане, з якім ужо ёсць такая дагаворанасць, а таксама ў іншых дзяржавах.

Зменены закупачныя цэны на збожжа. Цяпер базавая цана за адзін кілаграм складзе 10,6 рубля. Вырашана таксама катэгарычна забараніць вываз збожжа з рэспублікі, акрамя таго, каб пазбегнуць далейшага росту цэн, часова забаронены закупкі збожжа на ўнутраным рынку біржамі.

ПА ЗАПРАШЭННЮ «БАЦЬКАУШЧЫНЫ»

СВАІХ СЫНОЎ І ДАЧОК
ЗЫРАЕ БЕЛАРУСЬ

29 ліпеня згуртаванне беларусаў свету «Бацькаўшчына» правяло чарговае пасяджэнне рады, якое мела ўрачысты і святочны характар. 27 ліпеня ў Дзень Незалежнасці Беларусі па запрашэнні гэтай грамадскай арганізацыі ў рэспубліку прыехала вялікая група нашых суайчыннікаў з беларускіх асяродкаў у ЗША. Менавіта іх прысутнасць абумовіла і цікавасць грамадскасці да пасяджэння рады «Бацькаўшчыны», у якім прынялі таксама ўдзел міністр замежных спраў Рэспублікі Беларусь П. Краўчанка, пастаянны прадстаўнік Беларусі пры ААН Г. Бурайкін і намеснік Старшыні Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь М. Дзямчук.

Спадар П. Краўчанка ў сваім короткім дакладзе, з якім звярнуўся да прысутных, коротка расказаў пра цяперашняе цяжкае эканамічнае становішча Беларусі і яе стасункі з буйнымі рэспублікамі СССР, а таксама з Заходнім светам. Ён выказаў цвёрдую ўпэўненасць, што Беларусь будзе падтрымліваць сваю эміграцыю ў розных краінах свету, спрыяць яе культурным і эканамічным кантактам з Бацькаўшчынай.

«Цяжка паверыць, што мы дажылі да такога светлага дня, калі на радзіме нас сустракаюць як жаданых гасцей, а не як ворагаў, здрачнікаў, адшчэпенцаў», — са слязамі на вачах гаварыў Сяргей Карніловіч, вядомы актывіст беларускага грамадскага цэнтру «Палацка», што пад Кліўлендам у ЗША. Гэтакі чалавек, які ў час вайны падлеткам трапіў у Нямеччыну, давялося на ўласным вопыце зведаць стаўленне савецкіх улад да сваіх былых грамадзян. Яго ранейшыя відзіты ў Беларусь, калі забаранялася быць на вёсцы ў сваякоў, сустракацца з тымі ці іншымі людзьмі, пастаянная падазронасць з боку адпаведных службаў пакінулі ў душы цяжкі след. Тым не менш нашы суайчыннікі не з крыўдай прыехалі на Беларусь, а з шчырым імкненнем быць карыснымі краіне, якая стала на шлях незалежнасці і дэмакратыі. Дарэчы, і ў гэты свой відзіт нашы суайчыннікі прывезлі гуманітарную дапамогу хворым дзецям, набыўшы лекі і адзенне на ахвяраванні амерыканскіх беларусаў.

З вялікай увагай было ўспрынята нашымі замежнымі гасцямі выступленне прэзідэнта асацыяцыі ахвяраў палітычных рэпрэсій у Беларусі Г. Штыхава. Тэма яго паведамлення аказалася надзвычай актуальнай, бо менавіта масавыя палітычныя рэпрэсіі ў 20—30 гады прымусілі пакінуць Бацькаўшчыну сотні тысяч беларусаў, працаўнікоў, патрыётаў свайго краю. Бадай што, няма такой сям'і сярод нашых замежных суайчыннікаў, у якой хаця б хто-небудзь не пацярпеў ад гэтых рэпрэсій, ад сапраўднага генацыду супраць свайго народа.

На пасяджэнні рады «Бацькаўшчыны» было пастаўлена пытанне аб Усебеларускім кангрэсе, які мяркуецца правесці ў Мінску ў верасні 1993. Сустаршынямі ў аргкамітэт Усебеларускага кангрэса былі прапанаваны спадары П. Краўчанка — ад дзяржаўных структур і В. Быкаў — ад грамадскіх арганізацый.

Замежныя госці «Бацькаўшчыны» выступілі з невялікім канцэртм перад прысутнымі.

Т. АНТОНАВА.

[Заканчэне.
Пачатак на 1-й стар.]

КАР. Часта гаворыцца пра поўны суверэнітэт. Палітычны, эканамічны. На вашу думку, ці можна ён быць поўным, ці можна яго дасягнуць?

С. ШУШКЕВІЧ. Скажу вам як фізік, што абсалютных паняццяў наогул не існуе. Я ўжо гаварыў пра верахвенства нашай улады. Але ж мы не на чыстай талерцы з'явіліся, вакол нас — тыя дзяржавы, якія ўтваралі Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік. Мы не можам сябе паводзіць як бы на зло ім, павінны ўзгадняць пытанні, якія маюць агульны інтарэс. Трэба ўзаемадзейнічаць. А ўзаемадзеянне — не поўная свабода. Іншая справа, што няма ганебнай абмежаванасці. Мы можам адчуваць сябе сапраўднай дзяржавай, але якая знаходзіцца ў вельмі моцнай ўзаемасувязі з суседзямі. І ў гэтым сэнсе суверэнітэт нараджае не толькі правы, але і абавязкі, якія трэба выконваць. Дарэчы, нашы суседзі павінны выконваць свае абавязкі ў адносінах да нас. Мы павінны выконваць усе міжнародныя пагадненні, павяжаць правы чалавека. Знявагі нашага суверэнітэту мы не дапускаем. А цывілізаванае ўзаемадзеянне з суседзямі — наш абавязак.

Мы суверэнная дзяржава, якая павінна прайсці пэўны пераходны перыяд, каб стаць суверэннай у рамках пагадненняў.

КАР. Іншы раз складваецца ўражанне, што суверэнітэцтва звалілася на нас нечакана і дагэтуль з'яўляецца нязвычайнай, цяжкай ношай.

С. ШУШКЕВІЧ. Я з вамі катэгарычна не згодзен. Наша суверэннасць вымучаная, заслужаная нашым народам, волю якога выказаў Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь. Іншая справа, што яна патрабуе, і тут вы маеце рацыю, вельмі высокай кваліфікацыі ад кіраўнікоў. На жаль, за нашу папярэднюю гісторыю, і, дарэчы, не толькі савецкую, гіпертрафіраваныя формы набыло ўтрыманства. Заўсёды быў нейкі начальнік, які даваў парады, як і што рабіць. А цяпер такога начальніка няма. Таму і цяжка.

КАР. Вы крыху закранулі сітуацыю ў эканоміцы. Яна такая, што хваліцца пакуль што не трэба. Калісьці рэфарматар Сталын казаў, што свабода павінна суправаджацца дастаткам. Прэзідэнт Ельцын абяцае расіянам, што іх дабрабыт пачне паліпацца ў канцы гэтага года ці ў пачатку наступнага. А які ваш прагноз эканамічнай сітуацыі ў Рэспубліцы Беларусь?

С. ШУШКЕВІЧ. Можна гаварыць пра сярэдніх лічбах і па катэгорыях насельніцтва. Што да сярэдніх лічбаў, гэта значыць да агульнага дастатку, да вытворчасці прадуктаў харчавання, тавараў першай неабходнасці, сітуацыя фактычна стабілізавалася. Засуха крыху сапсавала нам настрой. Мы чакалі, што ўрадавай сёлага будзе рэкордны. Зараз бачым, што зборжжа намалопім менш, чым разлічвалі. Мяркую, што ўсё ў парадку будзе з бульбай. Таму паўтараю: наша агульная сітуацыя стабілізуецца і ёсць шанцы на яе паліпаццё. Далей пачынаецца расслаенне. Адны жывуць лепей, другія — горш. Тут павінна быць разумнае спалучэнне праграм сацыяльнага забеспячэння і жорсткіх праграм развіцця эканомікі.

Гэта залежыць ад таленту, вопыту і адукаванасці Вярхоўнага Савета і ўрада. Чым менш у гэтых структурах будучы мусіравацца іншыя праблемы, тым лепшыя судзіліны сацыяльнай забеспечанасці і развіцця эканомікі будучы створаны. Мне здаецца, што наш народ пачаў спачуваць і ўраду, і парламенту. Ён стварыў нармальныя ўмовы для іх работы. Паўтараю, нармальныя ўмовы для вышэйшай улады будучы спрыяць таму, што стабілізацыя пяройдзе ў працэс павелічэння вытворчасці.

Праўда, я не магу даць та-

А большасць падтрымлівае. Даследаванні, дарэчы, праводзіліся прафесіяналамі з незалежных службаў.

КАР. Станіслаў Станіслававіч! Вы адчуваеце сябе грамадзянінам незалежнай дзяржавы? Узяўшы прыклад з дэ Голя, вы можаце сказаць сваім суайчыннікам: «Вы — вялікі народ, вы — беларусы!»

С. ШУШКЕВІЧ. Я адказаў бы на вашу пытанне так: я заўсёды адчуваю сябе беларусам. Я пераняў гэта ад бацькі, калі ён 20 гадоў быў у Сібіры, усё роўна ад-

КАР. Хацеў бы заспродзіць вашу ўвагу на Вярхоўным Саўцеце ў сувязі з вашым інтэрв'ю газеце «Свабода», у якім вы казалі, што парламент не здольны працаваць у тым тэмпе, які вы яму прапанавалі пасля жніўняскіх падзей. Можна, сапраўды патрэбен іншы парламент?

С. ШУШКЕВІЧ. Я сказаў, што Вярхоўны Савет не можа працаваць у тым тэмпе, якога б мне хацелася. Што гэта значыць? Мы адчуваем пэўны вакуум заканадаўства. Але беларускі парламент напрацаваў законаў больш, чым любы з дзяржаў былога

ўладзе, пра што мы ўжо гаварылі. І калі з боку парламента будзе дакладнае абмежаванне прэзідэнцкай улады, дакладныя формы супрацоўніцтва, тады на гэта можна будзе ісці. А пакуль што я пачакаў бы.

КАР. Скажыце, калі ласка, ці змяніліся вашы ўяўленні аб Садружнасці Незалежных Дзяржаў, аб механізмах яго функцыянавання? Вы памятаеце, што спачатку ўсе адмаўлялі неабходнасць любых выканаўчых, кантралюючых органаў у Садружнасці. Зараз яны ствараюцца. Што гэта, гісторыя паўтараецца на новым узроўні ці нам сапраўды нельга раздзіліцца?

С. ШУШКЕВІЧ. Сем з паловай месяцаў, якая прайшла з моманту ўтварэння Садружнасці, далі мне пэўную асалоду. Упэўнены, Садружнасць утворана ў інтарэсах большасці народаў, якія жывуць на тэрыторыі былога Савецкага Саюза. На пэўных этапах быў непакой. Зараз, бадай, ніхто не сумняваецца, што Садружнасць будзе жыць. Я ўпэўнены, што трэба шмат новых пагадненняў, бо ў рамках тых, якія ёсць, Садружнасць добра функцыянаваць не можа. І адно з самых галоўных пытанняў — утварэнне структуры, якая была б эканамічным дарадцам, эканамічным каардынацыйным саветам. Гэта ёсць у шэрагу супольнасцей. Будзе і ў нашай. Аб стварэнні такіх органаў, дарэчы, ішла гаворка з першага нашага пасяджэння ў Белавежскай пушчы. Але тады было вялікае процістаянне любым каардыруючым структурам, таму што яшчэ не былі аддзелены старыя. А зараз самыя самыя, што вярнуліся не дапусціць камітэтаў, Саветаў, уздымаюць пытанне аб іх ўтварэнні. Па-мойму, яны адчулі смак у Садружнасці. Яна дапамагае жыць, прадухіляе развал эканомікі, на новыя, рыначныя прынцыпы пераводзіць эканамічны сувязі. Мы можам у гэтай Садружнасці жыць добра, па людску і будзем так жыць.

КАР. Станіслаў Станіслававіч! Вы ведаеце словы «Жыве Беларусь!» Яны гучаць як заклік. Як вы лічыце, што трэба зрабіць, каб яны гучалі як сцвярджэнне?

С. ШУШКЕВІЧ. Беларусь жыве духам беларусаў, традыцыямі беларусаў. Яна адраджае гэтыя традыцыі. Мы перасталі пераймаць тыя звычкі, што не падыходзіць для нашай зямлі. І ў гэтым сэнсе Беларусь жыве, жыве і будзе жыць. Але каб Беларусь адчувала сябе сапраўднай свабоднай, незалежнай, каб гэта ўсё было на радасць нашым людзям і нашым суседзям, трэба добра і доўга працаваць. Я хацеў бы, каб нашы дзеці жылі ў такой Беларусі, якая стала б дзяржавай на заўздасць многім.

КАР. Што б вы ў дзень свята жападалі нашым суайчыннікам, якія вераць у лепшы лёс?

С. ШУШКЕВІЧ. Скажаў бы тое, што гаворыце вы. Трэба верыць у лепшы лёс, знаходзіць прыемнае ў штодзённым, падмацаваць кіраўнікам, як лепей вырашаць праблемы. Трэба развітацца з утрыманствам, таму што сваё пчасце можна ствараць толькі сваімі рукамі.
Жыве Беларусь!

Інтэрв'ю вялі
Я. АЛЯКСЕВІЧ, А. КІРАНЕВ, А. КРЫЖАНОУСКИ.

СУВЕРЭНІТЭТ БЕЛАРУСІ— А ЖЫЦЦЯЎЛЕННЕ ГІСТАРЫЧНАЙ СПРАВДЛІВАСЦІ

кіх гарантыі, якія дае прэзідэнт Расіі. Ён у значнай ступені абаніраецца на знешне-эканамічныя фактары, на крадыванне вонкавае. Мы не можам пайсці па гэтым шляху, не можам павялічыць дзяржаўны доўг, таму што цяпер, па ацэнках нашых эканамістаў, мы перайшлі ўжо крытычную мяжу. Калі плаціць даўгі былога Савецкага Саюза, то больш нельга браць у крэдыт. Мы павінны ісці не па шляху крэдытавання, а па шляху стварэння ўмоў для замежных інвестыцый. У адносінах ад нашых багатых суседзяў мы маем даволі мала радовішчаў, можам прадаваць калійныя ўгнаенні і тыя сродкі, якія вырабляюцца рукамі і розумам нашых людзей. І попыт на наш тавар будзе залежаць ад таго, як будзем працаваць. Калі зможам працаваць так, як працуюць немцы, то і жыць будзем, як яны. Працаваць, як раней, і жыць лепш — немагчыма.

Што тычыцца нашых суседзяў, напрыклад Расіі, то яны абяцаюць сваім грамадзянам тое, чаго мы не страцілі. Нашы людзі забяспечаны лепш.

Іншым разам нас папракаюць за захаванне старых падыходаў. Але мы не хочам іх захоўваць наогулам. Мы імкнемся, каб новае ўзнікала з такой жа хуткасцю, як разбураецца старое.

КАР. Станіслаў Станіслававіч, многія ва ўсіх бедах вінавацяць урад і парламент. А на вашу думку, у чым віна сённяшняга парламента і ўрада, у чым ёсць здабыткі?

С. ШУШКЕВІЧ. Я ўспрымаю ўсю крытыку ў аднас урада і парламента, калі гэта канкрэтная крытыка. Калі гаворыцца, што гэты закон дрэнны, таму што ў ім няма прыватнай уласнасці на зямлю, а прыватная ўласнасць на зямлю дае тое, тое і тое, я ўспрымаю гэту крытыку. Але калі сцвярджаюць: гэты закон дрэнны, таму што яго прынялі бюракраты, партараты, камуністы, — гэту крытыку я не ўспрымаю. Крытыку, заснаваную на папярэдняй гісторыі, успрыняць не магу. Дэпутаты абраны ў адпаведнасці з існуючым заканадаўствам, і давайце канстытуцыйна вырашаць усе пытанні.

Па даных сацыялагічных даследаванняў, сёння трыццаць працэнтаў насельніцтва рэспублікі не падтрымлівае Вярхоўны Савет і ўрад

чуваюць сябе беларусам і лічыць сябе грамадзянінам Беларусі.

Скажу, што інтэлігенцыя, палітыкі Беларусі робяць усё магчымае, каб адрадыць нашу беларускасць. Мы — шматпакутны народ, беларусы. Нас не так многа на свеце, крыху больш за 10 мільёнаў. Але мы народ, які спакойна адраджае сваю дзяржаўнасць. І калі нас не саб'юць з толку крыкуны, людзі, якія вырашаюць перш за ўсё свае асабістыя справы і хочучы для гэтага атрымаць народную падтрымку, то гэтая дзяржаўнасць будзе заваёвана. Мы павінны захаваць галоўнае — законны надыход да справы.

КАР. Давайце яшчэ раз звернемся да праблем улады. Было многа сказана пра крызіс выканаўчай улады, асабліва мясцовай. Крызіс працягваецца, ці пачала ўлада рухацца да чалавека?

С. ШУШКЕВІЧ. Я не ўжываю бы слова «крызіс». Ёсць вялікія цяжкасці ў кіраванні дзяржавай. І на рэспубліканскім узроўні, і на мясцовым. У чым тут справа? Мы не маем дакладнага заканадаўства, якое б ва ўсіх акалічнасцях вызначала, дзе чья кампетэнцыя. Калі гаварыць аб умацаванні ўлады, лепш пачынаць з мясцовай. Будаваць дом трэба пачынаць з падмурка. З месцаў у Вярхоўны Савет прыходзіць тысячы зваротаў, якія не маюць дачынення да дзейнасці Вярхоўнага Савета. Яны маюць дачыненне да дзейнасці мясцовых улад. У час пэздак на рэспубліцы я пераканаўся, што мясцовая ўлада не паважаецца ў многіх месцах. Да мяне звяртаюцца з пытаннямі, якія павінны быць вырашаны на месцы. А я адказваю: вось сядзіць старшыня райвыканкома, ён вышэйшая ўлада ў вашым выпадку. Я не магу змяніць прынятае ім рашэнне, калі б нават хацеў, бо яно законнае. Не, чалавек усё роўна ідзе вышэй.

КАР. Прабачце, але людзей так выхоўвалі дзесяцігоддзямі.

С. ШУШКЕВІЧ. На жаль, выхаванне было такім добрым, што цяпер зневажаць уладу стала звычайна. Гэта недапушчальна. Я перакананы, што мясцовую ўладу трэба выбіраць усім народам. Тады давер будзе поўны. Выбарчы закон у бліжэйшы час будзе прыняты. Ды і на падставе таго, што ёсць, можна нядрэнна праводзіць выбары. Я прыхільны таго, каб паскорыць гэты працэс.

Савецкага Саюза. Якасць законаў павінна быць высокай. Таму я лепш ахвярую хуткасцю, чым якасцю. Парламент не можа «пекчы законы, як кепскія вершы для кепскіх газет».

КАР. Як вы лічыце, замена Вярхоўнага Савета на дадзеным этапе — сапраўды актуальная задача на шляху да суверэнітэту ці гэта чарговы этап барацьбы за ўладу?

С. ШУШКЕВІЧ. Я лічу, што гэта этап барацьбы за ўладу. Калі чытаеш газеты, прыходзіш да высновы, што друкуюцца «глыбокія» выступленні пераважна тых, хто сам не быў абраны ў парламент або не правёў у яго састаў такую колькасць сваіх калег, каб цяпер быць заўжыды падтрыманым. Таму, паўтараю, рэфэрэндум у значнай ступені — барацьба за ўладу. Добра, калі яна вядзецца канстытуцыйным шляхам. Рэфэрэндум можа адзейнічаць змене ўлады. Але, на маю асабістую думку, цяперашні Вярхоўны Савет здольны зрабіць больш і хутчэй, чым новы.

КАР. Станіслаў Станіслававіч, дзяржаўныя дзеячы, імкнучыся да ўлады, а затым атрымаўшы яе, абаніраюцца на падтрымку палітычных партый. Вы не раз падкрэслівалі, што за вамі не стаіць ніякая палітычная сіла. Гэта прадиктавана сітуацыяй ці ў вас ёсць сваё каманда?

С. ШУШКЕВІЧ. Я карыстаюся парадзі маладых таленавітых спецыялістаў і атрымліваю вялікае задавальненне ад ўзаемадзеяння з гэтымі высокаадукаванымі людзьмі. Праўда, я не маю права называць іх сваёй камандай. Яны не заўжыды мяне падтрымліваюць. Сваёй камандай ў прамым сэнсе слова ў мяне няма, і я ганюся гэтым.

КАР. Як вы адносіцеся да ўвядзення прэзідэнцтва на Беларусь?

С. ШУШКЕВІЧ. Я перакананы, што парламенту трэба прайсці этап станаўлення. Без удасканалення парламенцкай работы нам не патрэбна ісці на прэзідэнцтва. Выдаючы праз два-тры гады буду вялікім прыхільнікам прэзідэнцкай улады. А пакуль што патрэбна ўдасканаліць заканадаўства аб Саўцеце Міністраў, аб мясцовай

З ЧУЖЫХ СТАРОНАК

ПАМІЖ ІЛЮЗІЯЙ
І АБСУРДАМ

Да нас прыйшоў чарговы — п'яты нумар інфармацыйна-культурнага выдання Усходняй Беластоцкай «Часопіс». А ў ім найперш звярнулі на сябе ўвагу праблемы беларускага, калі можна так сказаць, самавыжывання. У прыватнасці, пра іх з болей і сумам піша Яўген Мірановіч у артыкуле «Паміж ілюзіяй і абсурдам». Падзяляючы настрой аўтара, падаём некалькі фрагментаў з яго артыкула. Спадзяёмся, што яго змест дойдзе да тых, каму ён адрасаваны.

Песімізм, які апошнім часам апанаваў беларускае асяроддзе ў Польшчы, не мае сабе роўнага, хіба што — як гавораць старыя людзі — сённяшняю сітуацыю параўнаць да трыццаціх гадоў. Усюды пацучыць безнадзейнасці, бясілія і спадзяванне яшчэ горшага.

Мы, беларусы, перажываем не толькі развал эканомікі нашага рэгіёну, але таксама ўсіх сфераў нацыянальнага жыцця. Хаця ўзнікла шмат беларускіх арганізацый і паўстаюць новыя, аднак іх рэальныя ўплыўны ў грамадстве невялікія. Прычын такога стану ёсць некалькі, і не абмяжоўваюцца яны толькі да бясспасоўных і самагубных сварак паміж дзеячамі пэасобных арганізацый. Адна прычына застало ў працы ўсіх асяроддзяў ёсць універсальна — недахоп грошай, без якіх усё дзейнасць немагчыма. Цяжка нават сабрацца ў адным месцы людзям з Беластока, Бельска, Гайнаўкі, Гарадка з проста прычыны: дзеяцца — гэта значыць выдаць каля 20 тысяч злотых, а ніводная арганізацыя не зьявляе коштаў падарожжа, бо не мае ніякіх фондушаў. Нават БКП, якое дагэтуль дыспанавала памяшканнямі, штатамі, аўтобусамі, «палітэзам», амаль перастала існаваць, калі варшаўскія ўрады перасталі дасылаць грошы. Шмат з нас у васьмідзесятых гадах паверыла таксама ў тое, што развал камуністычнай сістэмы разьвязае шмат нашых нацыянальных праблемаў.

Снілася нам тады, што калі адбудзе таталітарная сістэма, паўстане на яе месцы цывілізаваная еўрапейская палітычная рэчаіснасць. Замест таго — вырасла нацыянальная дзяржава, дзе роўнасць грамадзян ёсць толькі фармальнай дзеля патрэбы вонкавай палітыкі. Хоць толькі параўнаць прабачаныя выдаткі дзяржаўнага бюджэту на 1992 год на патрэбы сваіх грамадзян непалажаў і палаяў — грамадзян Беларусі, Літвы, Украіны. Дзяржава грамадзян з дэмакратычна-ліберальнымі структурамі скончылася ўжо тады, калі пачалі будаваць яе фундаменты.

Лічылі мы таксама на тое, што, калі паўстане беларуская дзяржава, падтрымае яна нас ужо толькі сваім існаваннем, а і дыпламатычнымі дарогамі яе ўрады спрабуюць арыентавацца, як жывуць беларусы за межамі рэспублікі. Доўга і з неярпліваасцю большай, чым беларусы ў рэспубліцы, чакалі мы таго дня, калі ў Менску над будынкамі дзяржаўных установаў пакажацца бел-чырво-белы сцяг, а міністры, пісьменнікі, ўрады, жур-

налісты і настаўнікі загавораць па-беларуску. І паўстала быццам незалежная Беларусь, сцяг, як трэба, вісіць над парламентам, і нават некаторыя міністры моваць на роднай мове, аднак у нашай сітуацыі тут нічога не змянілася. Быў у Польшчы прэм'ер-міністр Кебіч, міністр замежных спраў Краўчанка, міністр асветы Гайсёнак, віцэ-міністр культуры Рылатка. Што ўразаіла шмат беларусаў у гэтых палітыкаў — гэта закампліксаванасць перад папакі, амаль нульовае разуменне праблемаў беларускай меншасці ў Польшчы і фармалізм у адносінах да сваіх суродзічаў. Пасля гэтых візітаў шмат людзей патраціла нават надзею на якія-кольвек змены. Ёсць яшчэ і апазіцыя, але яна так занята барацьбой за ўладу, што забылася, дзеля якіх мэтай выдзе гэтую барацьбу!

Узнікае тут пытанне: на каго альбо на што мы, беларусы, можам лічыцца, і ці ўвогуле варта яшчэ за штосьці змагацца; ці не лепей апусціць рукі і чакаць, калі знікне «Ніва», бо не будзе каму яе чытаць, калі зачынюць апошняю беларускую школу, бо не будзе каму ў яе хадзіць!

Я веру, што ў нас ёсць магчымасці і чым выраставацца. Нам не хапае перад усім добрай волі і арганізаванасці. Нават найлепшы лекар, карыстаючыся ўсімі даступнымі сродкамі, не дапаможа хвораму, калі ён сам не захоча вылечыцца! Думаю, што розніцы поглядаў і супярэчнасці паміж рознымі беларускімі групамі, а нават пэасобнымі дзеячамі былі, ёсць і надалей застаюцца, але калі хтосьці ёсць беларусам (не бяру пад увагу тых «беларусаў», якія дзеля сваіх прыватных патрэбаў альбо з волі чужых уладаў хацелі б быць беластоцкімі без «Нівы» і «Часопіса», беларускіх арганізацый, школ і мерапрыемстваў), дзеля СВАЙГО выраставання павінен шукаць супрацоўніцтва з людзьмі, якіх, можа, арганічна не пераносіць, але якія знайшліся ў такім жа становішчы.

Ніхто і ў нікога не павінен прасіць прабачэння, ніхто і нікому не павінен быць прымушаным выбачыць, бо гэта — нерэальна. Пакуль што мы толькі называемся хрысціянамі, а такі жэст, як прабачэнне, перарастае нашым маральным магчымасці. Зыходзячы з чыста эгаістычных прынцыпаў, калі мы яшчэ зусім не ідыёты, мы павінны імкнуцца сысці з дарогі, якая вядзе нас да нацыянальнага самагубства. Што з гэтага, калі ў Гайнаўцы будзе музей, але не будзе там беларусаў; што з гэтага, калі будзе «Ніва» і яе рэдакцыя, але не будзе чытачоў; што з гэтага, калі будуць школы і настаўніцкая кадра, гатовая вучыць на беларускай мове, калі не будзе каго вучыць! Калі беларускае грамадства не арганізуецца, за некількі гадоў перастае існаваць як нацыянальная меншасць. Застаецца толькі спадчына, якую варшаўскія і беларускія этнографы акрэслілі «folklore ludu kresowego!»

Яўген МІРАНОВІЧ.
(«Czasopis»).

ЯГО заўважалі ў лубым натоўпе, на вуліцы і ў трамваі, у театры і на людным вакзале: жанчыны глядзелі з заміланнем, мужчыны — з зайдзрасцю.

Трошкі вышэй сярэдняга росту, статны і лёгкі ў хадзе, прадаўгатае ружовае аблічча, кучаравыя залацістыя валасы. Ён нагадваў маладога Блока, і не толькі знешнасцю, а прыроджанай інтэлігентнасцю, не позаю, а натуральным артыстызмам, рамантычнай захопленасцю і ўзнісласцю. Ён любіў і ведаў класічную і сучасную паэзію і сбраваў пераважна з паэтамі, а пісаў прозу, паэ-

прыбываў на Мінскую вуліцу ў дом, які некалі належаў бацькам Барыса Мікуліча. На тапчанах з аполлак у вялікім пакоі месцілася большая частка літаратурнай Бабруйшчыны — Цімох Крысько (Васіль Вітца), Яўхім Кохан, Рыгор Бахта і мажны блізаруды нястомны чытальнік зарубажных і айчынных раманаў Барыс Шышло. Знайшлося месца і мне. І занялі мы дружным, вясёлым і заўсёды галодным братаствам. Нашаю гаспадарняю была незамужняя стрыечная сястра Мікуліча — Вера Антонаўна.

За печу на кухні з ласкі дажывала век немка, здаец-

стаў загадчыкам рэдакцыі мастацкай літаратуры. Ён даволі часта на дзень-два прыязджаў адвечна сясцёр, шчыра і шчодро клапаціўся пра іх, а яны ганарыліся сваім братам. Нам Барыс раскаваў мноства сталічных літаратурных навін, як і чым жывуць Купала, Бядуля, Зарэчкі, Крапіва і яго лепшыя сябры Ліхадзеўскі, Таўбін, Астапенка, Куляшоў, Ведаў, што друкуецца ў бліжэйшых нумарах «Маладняка», «Узвышша» і «Польмя», якія выходзіць новыя кніжкі. Мы слухалі і з зайдзрасцю глядзелі на сталічнага «матра». Калі ж ён прыбываў сінгалны экзэмпляр

НИКОЛИ НЕ ТРАЦІУ

ПАЧУЦЦЯ МЕРЫ І ТАКТУ

ВЕЧНА МАЛАДЫ ПАКУТНІК

(ДА 80-ГОДДЗЯ БАРЫСА МІКУЛІЧА)

тычную, трошкі расквечаную, часам рытмізаваную.

У наш час некаторыя так званыя вершы нагадваюць салдацкую хаду па мосце. А рытм неабходны сирозь, як рытмічнасць сэрца і дыхання, як узмах крыла, як хада некулывага чалавека. Арытмія — хвароба, распад, пагібель. Успомніце прозу Тургенева або Бунина: у кожным сказе нельга пераставіць ніводнага слова, у іх непарушная інтанацыя, глыбокае дыханне.

У 20—30 гады асобныя праявы часам злоўжывалі залішняй рытмізацыяй, напеўнасцю, як у «Абразках» Бядулі, у творах Арцёма Вяселага, у раннях апавяданнях Лынькова. А праявы Барыса Мікуліча ніколі не трацілі пачуцця меры і такту. Яго ранняе апавяданне вылучаліся з патоку адметным стылем, лексікаю, гарадскім каларытам. Пісаў іх п'ятнацігадовы вучань Бабруйскай дзевяцігодкі. З'яўляліся яны на старонках акруговай газеты «Камуніст» і літаратурнага да яе дадатку «Вясна». Рэдагаваў іх Міхась Лынькоў.

Апавяданні Барыса Мікуліча адразу звярталі на сябе ўвагу непрадзійнасцю стылю, невядомым мне ў падлеткавым узросце слоўнікам — «эцюд, варыяцыі, амаранты, фаршат, бурштын, дьяменты». Усё гэта здавалася з нейкага іншага свету. Тым часам Мікуліч заваўваў сталічныя выданні, імя яго становілася вядомым і папулярным.

Я сам прашыў вершамі і пасылаў іх рэдактару «Камуніста». У ліпені 1929 года з палескага Глуска прыехаў у акруговую сталіцу Бабруйск з сшыткам самазлучных сьвяткаў варыяцыяў. Міхась Лынькоў выбраў два і сказаў аднесці іх у суседні пакой Мікулічу або Шынклеру. Праз шырокае абло падаў споп сонечных промяняў, і ў іх святле здаваліся залацістым німам кучаравыя Мікулічавы валасы. Гэта была першая сустрэча. Ніхто тады з нас і не здагадаўся, як перапляцецца наша прагінае жыццё.

У 1930 годзе я прыехаў у Бабруйск, каб быць бліжэй да мясцовых літаратараў. Наняўся чорнаробчы ў беладрэўны цэх лесакамабната. Але ні Лынькова, ні Мікуліча ў горадзе ўжо не было: абодва пераехалі ў сталічнае Дзяржаўнае выдавецтва. Я змяніў некалькі закуткаў у прыватных дамках і нарэшце

ца, звалі яе Эрнай. У 1918 годзе яе прывёз з сабою нямецкі афіцэр і пасяліўся ў гэтым доме. Пры адступленні пацнуў сваю каханку ў чужым горадзе, без мовы і сродкаў да існавання. Злітасціліся над ёю Барысавы бацькі — фельчар і акушэрка мясцовай бальніцы, узялі ў санітары і пацнулі ў сваім доме. Яна перажыла сваіх гаспадароў і звекавала на кухні. Часта з гора напівалася «каньяком тры костачкі», горка плакала і спявала тужлівыя песні сваёй рэйскай стараны.

Родныя сёстры Барыса толькі наездом бывалі ў бацькоўскім доме. Старэйшая — Кацярына Міхайлаўна пасля Маскоўскай кансерваторыі стала опернаю спявачкаю, недзе служыла Тамара. Жэня настаўнічала ў Парыжым рабне, часцей за ўсё пры ёй жыла малодшая блявевыя Маруся. Барыс і сёстры яе звалі ласкава Мурман.

Амаль усе пісьменнікі — дзеці вёскі — далікатнага, інтэлігентнага і дасведчанага Мікуліча лічылі забяспечаным «пестунком». Але ніхто не здагадаўся, што яго бацька Міхал Вікенцевіч — вясковы хлопек з Церахавіч на Лагойшчыне ў войску стаў санітарам, самавукам авалодаў асновамі медыцыны і атрымаў у Бабруйску пасаду фельчара. Каб утрымацца на пасадзе, амаль у пяцідзесяцігадовым узросце экстрэмам здаў экзамены за курс мужчынскай гімназіі.

У той час фельчар і акушэрка маглі забяспечыць сябе і пяцёра дзяцей, даць усім асвету, пацнуць ім у спадчыну дом і шафу кніг з рускай і зарубажнай класікай.

Як толькі навучыўся чытаць, Барыс не разлучаўся з кнігамі, ён да ўсяго даходзіў сваім розумам і нястомным чытаннем, прагаю да ведаў. У школе быў лідэрам: выдаваў рукапісны часопіс, яраваў драматычным гуртком, іграў галоўныя ролі ў школьных спектаклях, быў адным з першых вучняў.

Пасля смерці бацькоў ён з малодшаю сястрою жыў на пенсію 25 рублёў на месяц, зведаў голад і холад, не заўсёды апрануты і абутыя, але духоўна багатыя на ўсю Мінскую вуліцу.

Пераехаўшы ў Мінск, Барыс працаваў стыльрэдактарам у Дзяржаўным выдавецтве пад пачаткам Міхася Лынькова, а потым і сам

сваёй першай кнігі апавяданняў «Удар», яшчэ больш вырас у нашых вачах.

Мінск бурліў літаратурнымі страсямі: арганізацыі, суполкі, групы і групыя сконца спрачаліся на дыспутах за свой прыярытэт, за «адзіна правільны накірунак», за «высокадзейную платформу», пісалі «маніфесты» і бязлітасна крытыкавалі сваіх працўнікаў. Каб нанесці мацнейшы ўдар, прыдумлялі і прыпісвалі ідэалагічныя хібы. Пісалі, гаварылі і не разумелі, што праз некаторы час іх артыкулы і бясладстаўныя абвінавачванні стануць даносамі, крымінальнымі абвінавачваннямі і пагонямі крытыкаваных ды і саміх крытыкаў па беззваротных дарогах у Курпаты, у Сібір і на Калыму.

А тады мы жылі наўнаю вераю ў недалёкае шчасце, рамантычнымі спадзяваннямі і ружовымі марамі, імкнуліся ў сталіцу, каб далучыцца да беларускага «алімпа», што быў на Савецкай вуліцы ў нягэрабным шэрым доме № 68. Пасля хваробы на брушны тифус ія падаўся на пошукі пчасця ў Мінск. Міхась Лынькоў і мяне прыстроіў карэнтарам у выдавецтва. А знікаў сярэдняй глускай аднакласняк на большае я ніяк не цягнуў. І карэктар з мяне, як кажуць, быў ахавы.

Выдавецтва займала апошні паверх вількага старога дома на рагу Камсамольскай і Савецкай вуліц, там, дзе цяпер будынак КДБ. Стыльрэдактары і карэктары сядзелі ў адной напалову зашкленнай выгарадцы, у кутку пры акне быў стол галоўнага моўнага аўтарытэта Міколы Якаўлевіча Байкова. Высокаадукаваны і эрудзіраваны, рускі па паходжанні, вучоны быў невычарпнаю крыніцаю моўнага багацця. Усе складаныя пытанні вырашаў толькі Байкоў — знаўца гісторыі нашай літаратуры, педагогікі, аўтар многіх падручнікаў і пруптоўнага «Расейска-беларускага слоўніка». У гэтым жа пакой працавалі Барыс Мікуліч, Міхась Вагун, Таццяна Бандарчык, Юля Жыдовіч, Вольга Сакалоўская, Жэня Перская. Памойму, усе дзлўчаты гэтага пакоя былі закаханыя ў Барыса, а ён з усімі быў роўны, уважлівы і далікатны. Жыў ён адзін у прыватным пакойчыку на рагу завулка Бязбожніка і Галантарэйнай (цяпер Бядулі) вуліцы. Калі часам Барыс хвараў, у парадку «прафсаюзнай увагі»

(Заканчэнне на 6-й стар.).

«Голас Радзімы»

Абышлі мы могільнік, цудоўна зацэнены дрэвамі. Агледзелі пару грабніц і некалькі прыгожых помнікаў, але, як старонні прышэлец, не хацеў абражаць я праху мёртвых, незнамых мне людзей халодным пералікам іх прозвішчаў, першы раз з помнікаў даведваючыся, што жылі яны на гэтым свеце. Шукаў даўнейшыя помнікі, шукаў імёны, вядомыя ў краі, але ўсё гэта мне чамусьці не ўдавалася. Абыякава мінаў магілы людзей, можа, і вельмі заслужаных срод сваіх родных, сяброў і землякоў. Баюся абразіць невядомую мне дабрачыннасць або заслугу. Чалавек чужы, з сухімі вачыма і халодным сэрцам, я адчуваў тут сябе не на сваім месцы — і саромеўся свае нячужасці. Дзеля абуджэння ў сабе цікавасці да гэтых астанкаў, памяць пра якіх святая для гэтулькіх тутэйшых людзей, ставіў сябе на месца іхніх бацькоў, дзяцей, мужоў, каханкаў або землякоў; пакутваў іх болем, верыў усім сэрцам у праўдзівасць заслуг і шчырасць жалю, выпісаных на помніках, бо, не ведаючы ані тых, што памёрлі, ані тых, што асталіся, якое ж права меў не верыць?

Шарэла. У капліцы зазванілі на імшу па ўмёрлых. Шэлчучы пацеры, пакінулі мы могільнік, даўшы напаследак невялікую міласціну тутэйшай жабраццы, якая запэўнівала нас, што памоліцца «за здароўе нябожчыкаў».

III

МАРАЛЬНЫ БОК. — АСЯРОДКІ АСВЕТЫ. — ДАБРАЧЫННЫЯ УСТАНОВЫ.

Здзіўляецца, можа, што ў першым раздзеле, старанна пералічваючы крамы ў Мінску, не нагадалі вам ані пра адну кнігарню. Прамінулі мы там гэтую галіну гандлю наўмысна, каб пасля пагаварыць пра яе шырэй. У Мінску ёсць дзве малыя жыдоўскія кнігарні, з якіх адна пачынае выдаваць творы за кошт аўтараў. Але несправядліва было б думаць, што гэтыя сціплыя кнігарні цалкам задавальняюць патрэбы тутэйшай грамадскасці.

Мы самі перад тым, як лепей пазнаёміцца з Мінскам, былі тае ж думкі, але, сустрэкаючыся скрозь з людзьмі, для якіх кніга не чужая, бачачы невялікія, але пастаянныя прыбыткі, якія маюць віленскія бібліяфілы ў Мінску, звязваючы тут асабісты літаратурны стасункі з Варшаваю, Пецярбургам і нават з замежжам, — з прыемнасцю пераканаліся, што чытанне стала ўжо тут жыццёваю патрэбаю. З-за далікатнасці не ўдаючыся ў пералік асоб, не можам, аднак, не сказаць пра некалькіх уладальнікаў замощных бібліятэк, з якіх ахвотна выдаецца духоўны падмацунак тым, хто яго патрабуе. Мог бы назваць некалькі ўлюбёных у сваю справу ўладальнікаў рэдкіх твораў, цудоўных карцін і старажытных збораў, некалькі мясцовых літаратараў, мастакоў, музыкантаў, — а суседства такіх людзей не можа не ўплываць станоўча на іншых, тым больш, што ў Мінску паміж людзьмі, улюбёнымі ў навуку і ў мастацтва, заўважаюць я больш згоды, а не групаўшчыны. Зрэшты, друкарня І. Дворца, што колькі гадоў існуе і заўсёды завалена працаю, зусім неаблагая літаграфія Фалька сведчаць, што тут, калі не квітнее, то, прынамсі, пастаянна развіваецца духоўнае жыццё. Калі ж ёсць неабходнасць абавязкова зрабіць напрок мінскай грамадскасці, то ў душы маем адзін, а менавіта: засмуціла нас вельмі слабая зацікаўленасць мясцовым тэатрам, гэтую цудоўнаю забаваю адукаваных людзей, да якой, аднак жа, за мала цяпер працягваецца ўвагі. Калі ж мінскі тэатр не адпавядае патрабаванням грамадскасці, то рост яго аўтарытэту зале-

жыць ад яе самой: без старання і апантанасці святых Таціі ані развівацца, ані пашыраць свайго ўплыву не можа.

На гэтых некалькіх словах павінны мы перапыніць сваю гаворку пра тое, што датычыць адукацыі людзей дарослых. Кінем цяпер позірк на лічбу існуючых навуковых устаноў для моладзі і колькасць вучняў у іх. Мінск мае:

1. Пачатковую, або парафіяльную школу, і ў ёй — каля 80 вучняў.
2. Школу для пачатковага навучання бедных дзяўчынак, вучаніц — 30.
3. Дваранскую павятовую школу, вучняў — 150.
4. Павятовую школу для грэка-расейскага духавенства, вучняў — 110.

5. Адазьяленне невылечна хворых — 10 чал.

6. Дом для старых шляхетных жанчын — 14 чал.

7. Дзіцячы прытулак — 90 чал.

8. Жыдоўскі лазарэт — 1 279 чал.

9. Шпіталь пры лазарэце — 50 чал.

10. Вайсковы лазарэт, у якім у 1854 годзе лячылася — 5 213 чал.

Ва ўсіх дабрачынных устаноўках — 7 406 чал.

Так, больш-менш дакладна азнаёміўшыся з агульным станам Мінска, прыходзем да апісання хронікі яго мінулага.

хутка раслі яшчэ і таму, што пільнае вока Ягайлы ці Вітаўта, часта іх бачачы, адзеньвала іх важнасць і патрэбы. Спрыяльныя часіны міру дазвалялі гэтым гарадам развівацца ўсё лацей. Аднак гарады, што не мелі такіх выгод і былі адсунуты ў апошнія гады XIV стагоддзя ў шэраг другарадных, раслі надзвычай марудна — жылі будзённым жыццём, і ніводзім лепілі не занатаваў нават хвіліны гэтага існавання. Так сталася і з Мінскам у перыяд падання Літвы з Польшчай. Пад актам Гарэвольскай уніі ў 1413 годзе не падпісаўся ніводзім з тутэйшых чыноўнікаў; у тагачасных і трохі пазнейшых статутах для жыдоў, што жылі ў літоўскіх гарадах, Мінск не ўпамінаецца, і гэта таксама лішні раз

Нам жа, аднак, здаецца, што падобнае дапушчэнне ў адносінах да Мінска зроблена занадта. Бо прымяля, якую надаў Мінску Аляксандр Ягелончык, мае ўласцівасць першапачатковага надзялення згаданымі правамі. Тут ужо ёсць магчымасць шырэйшага развіцця гарадской адміністрацыі. Прызначаецца войт з судоваю ўладаю і адпаведнаю аплатаю. Жыхары ўжо маглі не дваць падводаў, вызваліліся ад вартвання ў зомку, хіба толькі па загаду самога вялікага князя Літвы, заверанаму яго ўласнаю пячаткаю. Дазвалялася таксама браць на будаўніцтва і апал дрэва з бліжэйшых велікакняжэцкіх лясцоў, збудоваць млын на рацэ Свіслач, узвесці ратушу і крамы. Атрымаў Мінск і ўласную меру і вагу, якім падпарадкоўваліся прыезджыя купцы, акрамя, праўда, віленцаў. Меў Мінск і кляймо, якім значыліся мясцовыя тавары для гандлю. Маюцца на ўвазе воск, смала і попел, прызначаныя на вываз. Невякольныя гарады, акружаныя непраходнымі лясамі, маглі прадукаваць і прадаваць толькі тое, што даваў лес. Дзённіце раскіданыя па лясных расцяробах вёскі з цяжкасцю збіралі збожжа, неабходнае самому гораду. Зрэшты, апрача гандлёвых свабод, шырока апісаных у гэтай прывілеі, не сустрэкаем нават следу іншых, апрача будаўніцтва гарадской лезні, бо і ў мінулым, аказваецца, парадак у нашых гарадах ніколі не быў важным прадметам клопату. Ды і само места, зрэшты, было яшчэ невялікім, і велікакняжэцкі падскарбій мог сабраць тут толькі недзе каля шасцідзесяці коп тагачасных грошаў даходу.

Ул. СЫРАКОМЛЯ

МІНСК
МІНСК ЯК НАМЕСНІЦТВА



ДРУГІ ПЕРЫЯД

НЕДАХОП ЗВЕТАК ПРА ПЕРШЫЯ ГАДЫ ГЭТАГА ПЕРЫЯДУ. — НАМЕСНІКІ. — КАЗІМІР ЯГЕЛОНЧЫК ЗАЛІЧВАЕ МІНСК У ШЭРАГ ВЯЛІКІХ ГАРАДОУ. — ЦАР АЛЯКСАНДР НАДАЕ НЯМЕЦКАЕ ПРАВА. — ПЕРШЫ МАНАСТЫР. — СПУСТАШЭННЕ МІНСКА ТАТАРАМІ. — МІНСК АСАДЖАЕ ГЛІНСКІ. — ЗЫГМУНТ І АДПАЧЫВАЕ У МІНСКУ. — УСТАНОВЫ. — ПАБОРЫ. — ДВА НАШЭСЦІ РАСІЯН. — НОВЫЯ СВАБОДЫ МЕСТА. — ДЗВЕ ЗГАДКІ ПРА ЯГО АД ПЕРЫЯДУ ВОЙНАУ ЗЫГМУНТА АУГУСТА З ІВАНАМ ГРОЗНЫМ. — ПОЛЬСКІ КАРОЛЬ У МІНСКУ. — СЛОУЦА ПРА ЦАРСКІХ НАМЕСНІКАУ І СТАРАСТАУ. — ЛЮБЛІНСКАЯ УНІЯ. — МІНСК СТАНОВІЦЦА СТАЛІЦАЮ ВОЛАСЦІ.

5. 6. Дзве дзяржаўныя школы для ізраільцянак, вучняў — 85.
7. Гімназію, штогод вучняў каля — 400.
- 8, 9, 10, 11. Чатыры прыватныя жаночыя пансіёны, вучаніц — 260.
12. Рымска-каталіцкую семінарыю, вучняў — 80.
13. Грэка-расейскую семінарыю, вучняў — 130.

Усяго 1 285 вучняў.

Там, дзе ў трынаццаці навуковых устаноўках выхоўваецца штогод каля паўтары тысячы хлапчукоў і дзяўчынак усіх веравызнанняў, ні ў якім разе нельга абвінавачваць грамадскасць у абыякавасці да асветы. Лічба гэтая не пасараміць Мінска перад Вільняю, дзе штогадовая колькасць выхаванцаў складае каля 2 270 чалавек, але ўлічым, што Вільня — сталіца Літвы, што там выхаванцаў устаноў — 24, што ў Вільні на паўтрэці больш насельніцтва, чым у Мінску, што ў той жа час у Віленскай губерні няма другой гімназіі, у Мінскай жа Слуцкая гімназія забірае моладзь з чатырох ці нават з пяці заходніх паветаў.

Прыходзем цяпер да дабрачынных устаноў у Мінску. Тут таксама даверымся яскраваму сведчанню лічбаў.

1. Дабрачыннае таварыства, заснаванае ў Мінску, дзякуючы намаганням біскупа Дадэркі, налічвае 70 чал.
2. Шпіталь, заснаваны на тое ж ахвяраванне, — 106 чал.
3. Гарадскі лазарэт — 547 чал.
4. Псіхіятрычная бальніца — 27 чал.

даказвае, што места было толькі другарадным намесніцтвам ці, можа, удзельным княствам з пэўнай незалежнасцю, пажытай нашчадкам заслужкім князем, стрымчым братам Ягайлы і Вітаўта, Яўнута, якому Альгерд і Кейстут выдзелілі суседняе Заслаўе. Ведаем, што сын Яўнута, заслужкі князь Міхал, пасля ўступлення Уладзіслава Ягайлы на польскі трон прыносіў яму прысягу ў Кракаве «за сябе і за сваіх» (меў двух братоў); прысяга гэта была хутчэй не асабістая, а васальная — ад княства. Праз сто гадоў пасля гэтага прысягі, г. зн. каля 1513 года, пляменніка таго ж Міхала, Багдана Іванавіча, заслужкага князя, бачым ужо мінскім намеснікам. Мяркую таму (але гэта толькі здагадка), што акно да згасання мужчынскага роду заслужкіх князёў, згаданых нашчадкаў Яўнута (у канцы першай паловы XIV стагоддзя), Мінск з ваколіцамі мог належаць да іх намесніцтва, маючы пэўную ўдзельную незалежнасць. Аднак гэта толькі здагадка; не толькі пра ўладу ў гэтым краі, але і пра сам горад акно да 1441 года нічога невядома. У згаданым годзе Казімір Ягелончык, вялікі літоўскі князь (яшчэ да ўступлення на трон), прывілеяў, выдадзенаю ў Бярэсці Літоўскай (у пяціці, пасля Белары, аднак Мінск да тых важнейшых літоўскіх гарадоў, якім надаў пэўныя свабоды).

Не ведаем, у якой ступені слухны довад вучонага Язэпа Ярашэвіча, быццам гэтыя гарады былі перад тым ужо надзелены магдэбургскім правам.

* Дубенскі. «Збор праў і прывілеяў места Вільні». Там былі пералічаны таякі гарады, як Вільня, Троні, Полацк, Віцебск, Смаленск, Кіеў, Жытомір, Слуцк, Наваградка, Луцк, Бярэсце, Драгічын, Коўна, Гародня.

Зрэшты, і па прычыне свайго размяшчэння — у глыбіні краю — не мела места значнай палітычнай альбо гандлёвай важнасці, не мела яно і ўмоў, якія прыспешвалі б развіццё.

Што мог, зрабіў для горада Аляксандр апісаную прывілеяй. Жонка ягоная, Ганна, едучы з Масквы ў Вільню (з бацькоўскага дому ва ўладанні свайго мужа), спынялася ў Мінску і мелася там у мінскай Вазнясенскай царкве. Тады яна, відаць, і падаравала базыльянам, што былі пры гэтай царкве, свайго месца Трасцянец, а самому кляштару надала годнасць абатства, якое муж яе, стаўшы польскім каралям, і зацвердзіў 7 сакавіка 1502 года. У тым жа годзе ў жніўні кароль Аляксандр сам быў у Мінску.

У першыя гады XVI стагоддзя бачым Мінск ужо горадам з прывілеямі, які меў крэпасць, каталіцкі касцёл, грэчаскую царкву, ратушу, млыны. А так як стаў ён на гандлёвым шляху паміж Літваю і Расеяю, то займеў ужо мажлівасць для росквіту. Але гарады нашы рэдкія калі маглі свабодна развівацца з-за войнаў, ад якіх край пастаянна пакутваў.

У 1506 годзе орды татараў, спусташаючы Літву, дайшлі і сюды. Мінск (апроч зямка) быў спалены, а элітэмія чумы вынішчыла нешматлікіх яго жыхароў.

Вядомы ў гісторыі князь Міхал Глінскі вялікі перамогаю пад Клецкам вызваліў Літву ад пажараў і татарскіх мячоў, але праз два гады сам стаў ворагам і заваўнікам уласнай зямлі. Пасля збойства Зябарэзінскага, не спадзеючыся на літасць караля Зыгмунта I, падаўся нібыта пад апеку Расіі, але ў глыбіні душы хаваў надзею на панаванне ў старажытным Кіеўскім княстве. Неўзабаве з расейскім войскам уварваўся Глінскі ў Літву: маскоўскія ваяводы, князі Шамякі, Адоўскія, Трубяцкія, Варатынскія паспяшаліся да яго, беручы крэпасці і спусташаючы Літву аж да Вільні. Асадзілі Мінск, узмоцнены каралеўскім гарнізонам, і намагаліся ўзяць крэпасць. Атрымаўшы вестку аб гэтых спусташэннях, Зыгмунт I праз Бярэсце, Слонім, Наваградка пляшаецца ў Літву, збірае літоўскіх рыцараў, папаймае войска асэлымі татарамі і накіроўваецца пад Мінск.

НИКОЛІ НЕ ТРАЦІЎ ПАЧУЦЦЯ МЕРЫ І ТАКТУ

ВЕЧНА МАЛАДЫ ПАКУТНІК

(ДА 80-ГОДДЗЯ БАРЫСА МІКУЛІЧА)

(Заканчэнне.
Пачатак на 4-й стар.)

Усе жанчыны стыльрадакцыі кармілі, лячылі і даглядалі яго. Часам здараліся канфузы, калі неччана сыходзіліся даве, а то пры наведвальніцы.

Аднаго дня мы разам з Барысам ішлі дадому. Я жыў побач, на Чырвоназорнай вуліцы. «Давай зойдзем да мяне». — праранавай Барыс. У яго мезанін мы ўскраскаліся па крутой вузенькай лесвіцы. Цяжка ўвайці, як па ёй можна ўнесці стол або ложка ці размінучца з сустрэчным. А пакой быў прастарнаваты і светлы. Шырокае ажно выходзіла на Вайсковыя могілкі, а за імі ледзь не адразу пачыналася жытнёвае поле, а ў канцы цягнуў лес. Пры акне стаяў стары пісьмовы стол, каля сцяны — цвёрдая канапка, этажэрка з кнігамі і два крэслы — усё неабходнае пісьменніку. Тут на доўгіх вузенькіх аркушках паперы пісаў ён свае аповесці, артыкулы, рэцэнзіі, актуальныя апавяданні.

Адна за адною выходзілі з друку кнігі Барыса Мікуліча — «Чорная вірня», «Яхант», аповесці «Украіна», «Наша сонца», «Дужасць». Выдавецкая сістэма не была падобная на сучасную. Усё вырашалася проста: прынес аўтар рукапіс сакратару выдавецтва Суханаву, ён яе пасылаў палітычнаму рэдактару — рэктару Камвуза або работнікам ЦК. Заключэнні былі самыя кароткія: «Палітычных памылак няма. Можна выдаваць». Рукапіс ішоў у карэктарскую, тэхнічнаму рэдактару (адзін час ім працаваў Купала) і — у набор. Праз два-тры месяцы з'яўлялася кніга. Цяпер тыя выданні выглядаюць вельмі прымітыўна, але выходзілі, іх куплялі, за многімі ў бібліятэках былі чэргі.

Часта ў студэнцкіх аўдыторыях, маладзёжных клубах і інтэрнатах наладжваліся абмеркаванні, дыскусіі і «суды» над героямі новых кніг. Асабліва шмат рэцэнзій і дыскусій было па аповесці Мікуліча «Наша сонца». Прадвітацтва маладога празаіка была сапраўды «бальзакаўская», ён пісаў на чым, без выхадных дзён, быў поўнае задум і планаў, спяшаўся, нібыта адчуваў, што накіраваны яму кароткі век. У яго не было дзвюх падобных па манеры і стылістыцы кніг, ён бяскоўца эксперыментавалі, шукаў новыя формы, узбагачаў лексіку.

Калі пачала ў 1932 годзе выдавацца «Літаратура і мастацтва», Барыс пайшоў працаваць аддзяльным сакратаром рэдакцыі новай пісьменніцкай газеты. Са школьнай пары ён захапіўся тэатрам, цяпер не прапусціў ніводнай прэм'еры ў Першым БДТ (цяпер імя Купала), ні ў Тэатры рабочай моладзі, ні ў лўрэйскім, ні ў польскім тэатрах, пісаў на спецтаклі прафесійныя рэцэнзіі, тэатральныя агляды, сябраваў з выдатнымі актёрамі Ждановіч, Платонавым, Уладзімірскім, Зоравым, Міронічам. Дзіву даваліся, калі ён паспявае пісаць артыкулы для «ЛіМа», «Чырвонай змены», «Маладняка» і «Польмя» празаічных твораў, якіх не абміноўвалі чытачы.

Некаторы час працавала ў кансерваторыі і кватаравала разам з Барысам старэйшая сястра Каця. Да яе прыходзілі спевані і спявачкі, і на мікулічаўскай «галубятні» часта гучалі оперныя арыі, рамансы і новыя песні. На хатнія канцэрты прыходзілі Барысавы сябры — Ліхадзіеўскі, Таўбін, Блісцінаў, Скрыган, Півавараў, малады крытык Пеця Хатулёў. І мне даводзілася неаднойчы бываць на гэтых пасядзелках. Пасля вакалу паэты чы-

было ў раннім юнацтве, калі я ездзіў у Церахавічы да стрыечных братоў. Найбольш доўгім было наведванне ў 1929 годзе, калі я прыгожае спалучаў з карысным — хадзіў, слухаў беларускую мову, запісваў народныя песні, і ў гэтым мне найбольш дапамог мой стрыечны брат і друг — Антось...

Ёсць аўтары, якія навучыліся закручваць сюжэты, наклаўчыліся гладка выказваць

носьчыкаў і «стукачоў». Манія праследавання станавілася масаваю хваробаю, скалечыла на ўсё жыццё паэтаў Віктара Казлоўскага і Ізраіля Плаўніка. Усе жылі пад прэсам страху, выходзячы з дому, развіталіся з блізкімі.

«Але самае страшнае крушэнне Ілюзіі надшыло 25 лістапада 1936 года», — успамінае Мікуліч, калі і ён у бяскоўцым патону арыштаў апынуўся ў слаўтай «аме-рыканцы» на «канвееры» Сакрэтна-палітычнага аддзела

напалеонаўскіх дывізіі на беларускай зямлі, піша апавяданні, нарысы і вершы, чытае навінкі савецкай літаратуры, ішла на іх рэцэнзіі, бярацца за спавядальны дзёнік «Аповесць для сябе».

Але гасцінны і спякотны Апшхабад не сапраўды душы, яна цягнулася да роднай зямлі, у горад маленства і юнацтва, хоць і ведаў, што бацькоўскі дом згарэў у вайну, не было даху, дык было роднае неба, блізкая сэрцу людзі. І ён вярнуўся ў Бабруйск.

Стрыечная сястра мела катушок у чужым доме на супраць іх папалічка. Ні другога ложка, ні тапчана не было дзе паставіць, каб даць прытулак Барысу. Таму Вера Антонаўна нанялася начным вартаўніком у лазню, каб было брату дзе прыхіліць галаву. А яму было не да сну: удзень працаваў бібліяграфам у бібліятэцы імя Пушкіна, а ночамі ў тоўстых амбарных кнігах пісаў раман «Адвечнае», збіраў матэрыял пра патрыятычнае падполле ў Бабруйску і напісаў аповесць «Цяжкая гадына». Адна за адною з-пад яго пера выходзяць аповесці «Развітанне», «Зялёны луг», «Палеская аповесць», «Жыццё Вяцэся Шастака». Зрэдку ў газетах з'яўляюцца яго рэцэнзіі, але толькі пад рознымі псеўданімамі. Нават імя было пад забаронаю.

Свае аповесці пасылаў у рэдакцыі мінскіх выданняў. Іх хвалілі, абяцалі друкаваць, абнадежвалі, і... ніводная рэч не ўбачыла свету пры жыцці аўтара. А ён не адчайваўся, не пераставаў пісаць, выношаў новыя сюжэты і задумы, душа прагла актыўнай дзейнасці, любоў да літаратуры была неадольнаю. Часам яму дазвалялі выступаць з лекцыямі пра літаратуру. Яго веды, інтэлект, вобразная мова, артыстызм зачароўвалі слухачоў. У бібліятэку пацягнулася моладзь, да Мікуліча ішлі як на споведзь, дзесяцікласнікі прыходзілі на кансультацыю перад сачыненнямі, пачаткоўцы прасілі пачытаць іх пісанні. На ўсё яго хапала, у кожную гутарку, у кожную сустрэчу ён укладаў душу.

У 1947 годзе Вярхоўны Савет БССР памілаваў нас — з Барыса і з мяне знялі судзімасць, але радасць была кароткаю. У жніўні 1948 года я прыехаў у Бабруйск да Барыса. Хацелася пагаварыць адкрыта і шчыра, пра што не адважваліся пісаць у лістах. На кожным мікулічаўскім мелішчы яшчэ стаяў абалены сад, пасяродзіне — будан, накрыты картафлянікам і вялаю травою. У ім мы з Барысам і прагаварылі амаль усю ноч. Задумам і планам яго не было межаў: аповесці, раманы, п'есы, апавяданні, даследаванні творчасці любімых пісьменнікаў не давалі яму спакою. У той час, не баючыся, падтрымліваў з ім перапіску вядомы рускі пісьменнік Уладзімір Лідзін. Барыс спадзяваўся, што яму ўдасца нешта перакласці і надрукаваць у Маскве, а гэта адкрые дарогу і ў беларускі друк. Ён быў і заставаўся даверлівым летуценнікам. Мне не хацелася яго расчароўваць, шкада было дарагога мне чалавека пазбаўляць веры. Толькі ад-



Два здымкі аднаго і таго ж чалавека, але Бабруйску, другі ў сьле Машукоўна Красна-ярскага краю.

талі свае і чужыя вершы — Пастэрнака, Ціханова, Лугаўскога, Багрычана і таленавіцейшага Паўла Васільева. Спрачаліся пра манеру пісьма Пільняка і Юрыя Алешы, пра новыя апавяданні Лукаша Калюгі, Кацярыны Міхайлаўна падала свежы чай. Пілі яго з ружовымі цукеркамі «падушачкамі» па-купечку, са сподкаў, спарборнічалі ў каламбурах і досціпле.

Барысавы сябры часта дзівіліся, адкуль ён, гарадскі чалавек, так добра адчувае стылю народнай мовы, яе багацце і каларыт. А ён не любіў раскаваць пра сябе і пра радню. Некалі ў раннім юнацтве асірацелы Барыс кожнае лета ездзіў да бацькавай радні на Лагойшчыну. Разам з усімі гроб сена, збіраў зялёны вазіў снапы, ездзіў на начлег. Адтуль ішло веданне характараў, лёсаў, мовы герояў будучых кніг. З Лагойшчыны прыйшоў у літаратуру самы жывы і складаны вобраз Вяцэся Шастака, у некаторай ступені спісаны з блзкага родача аўтара, ды і характары партызан вайны 1812 года з незавершанага рамана «Адвечнае» пераклікаліся з партызанамі Лагойшчыны часоў фашысцкага нашэсця.

У аўтабіяграфічнай «Аповесці для сябе» Мікуліч расказвае пра духоўную сувязь з зямлёю бацькоў: «Далучэнне да прыгажосці прыроды

банальныя думкі і, вядома, актыўна друкавацца, а не будучь друкаваць, кніжні пісанне і зоймецца больш выгаднаю работай. А ёсць пісьменнікі, якія не могуць не пісаць. Літаратура стала іх лёсам, душэўнаю патрэбаю, іх радасцю і болем. Такі быў Барыс Мікуліч. Калі «кляймёнага» аўтара «Наша сонца» забаронена было друкаваць і ўспамінаць нават яго імя, ён апантана пісаў кожную ноч і стварыў свае лепшыя кнігі.

А бяда і трывога пачаліся з вясны 1933 года. Гэта былі сапраўды «варфаламееўскія ночы». Вельмі апэратыўна «чорныя вораны» падобралі Міколу Нікановіча, Апанаса Сідаронку, Лукаша Калюгу, Максіма Луканіна, Юлія Таўбіна, Змітрака Астапенку, Уладзіміра Сядуру і зусім маладых паэтаў Сяргея Астрэйку, Кліма Прыневіча, Змітрака Віталіна, Алесь Пруднікава. Асабліва ўразіў Мікуліча арышт яго самага блзкага друга, сакратара пісьменніцкай камсамольскай ячэйкі — паэта Сцяпана Ліхадзіеўскага, няўрымслывага грамадскага дзеяча, аўтара самых ідэйных кніг.

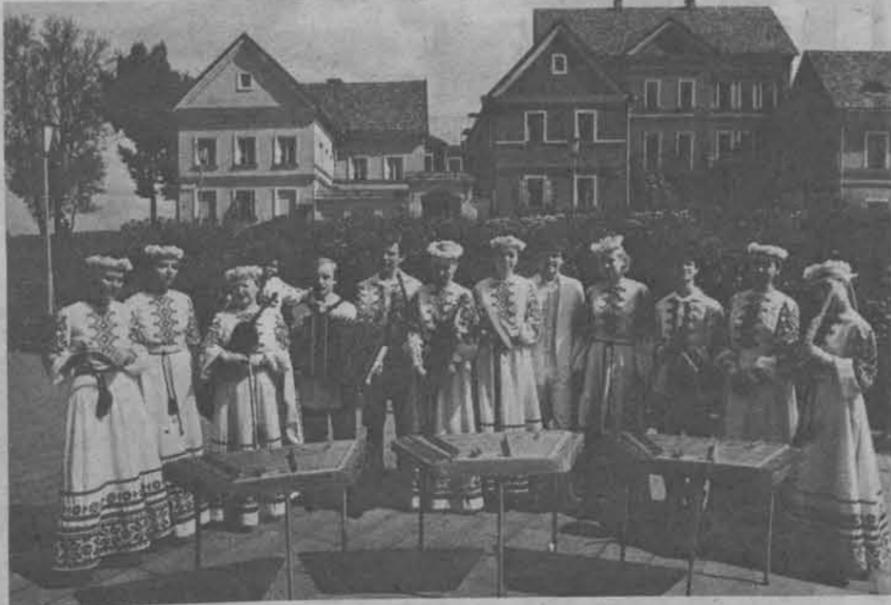
З гэтага часу трывога нарасталала з кожным днём. Пад дэвізам шльнасці недавер нават блізкім сябрам даходзіў да абсурду, кожны адчуваў сябе «прасвечаным» штодзённым наглядом да-

НКВС. У «Аповесці для сябе» Мікуліч малюе расказвае пра трагікамедыю следства і суда, пра вялікі пісьменніцкі этап у Мар'ілёўскую перасильную турму, пра шматкіламетровыя пераходы пад канвоем у сібірскую сцюжу, пра лагеры, дзе ён «галадаў да страшэннай цынгі і страты прытомнасці... Я рэзаў дровы і задыхаўся ад манатонных рухаў, карчанаў пні, будаваў чыгунку, грузіў лес і рэйкі, выпражаў пясок, валіў дровы, капаў катлаваны — і ведаю цану чалавечай працы і адчаю». («Аповесць для сябе»).

Так на самым разгоне творчага ўзлёту і папулярнасці з «ласкі» паклёпнікаў і кар'ерыстаў, тых «лэсарубаў», што згубілі і скалечылі не адзін светлы талент і лёс, быў адарваны ад літаратуры і нармальнага чалавеча існавання, зніжаны і заплямлены на доўгія дзесяцігоддзі гадоў малады, прыгожы і таленавіты Барыс Мікуліч.

Пасля першага вызвалення ў 1946 годзе ён атрымаў «воўчы пашпарт» і, парушыўшы забарону наведваць рэжымныя гарады, усё ж паехаў у Апшхабад, да старэйшай сястры Кацярыны Міхайлаўны. Згаладалы па любімай рабоце, з апантанаю прагаю бярацца Барыс за пяро і пачынае пісаць гістарычны раман пра разгром

ДАЗВОЛЬЦЕ ПРАДСТАВІЦЬ



Мінскі цымбальны ансамбль вызічае віртуознасць выканання, ідэальную сыгранасць, шырокае палітра гукавых фарбаў. Тут удзельнічаюць і ўдарныя інструменты. У рэпертуары калектыву разам з нацыянальнымі мелодыямі шырока прадстаўлены творы рускай і замежнай класікі. Музыканты аднолькава бліскава выконваюць як

складаныя музычныя творы, так і жывыя замалёўкі. Кіруе калектывам дацэнт Белдзяржкансерваторыі, кампазітар Геннадзь Ермачэнкаў.

НА ЗДЫМКАХ: у час канцэрта; гучыць народная песня.

Фота У. ВІТЧАНКІ.

нойчы выказаў яму свой скепсіс: яму паабяцалі надрукаваць «Жыццёныя Выцэсы Шастана» ў 12-м нумары «Польмя». Пра сваю радасць ён паведамаў мне, а я адказаў: «Барыс, чакай публікацыю ў 13 нумары». Так яно і было. Праўда, «Жыццёныя» там з'явіліся ў «Польмі» праз адзінаццаць гадоў, калі аўтара не было на свеце.

Я ў тым будане з жалем глядзеў на пасівельны і парадзельны Барысавы валасы, слухаў яго глухаваты голас, пазіраў на стомлены і пастарэлы твар. Але варта было загаварыць пра літаратуру, як адразу загараліся яго вочы, ружавелі шчокі, ён становіўся натхнёным і красамоўным. А жылося яму, ой, як складана і цяжка.

У 1948 і 1949 гадах па сакрэтнаму загаду Берыя зноў арыштоўвалі ўсіх, хто выйшаў жывым з лагера на так званую волю. У красавіку 1949 арыштавалі Барыса, у маі — мяне. Зноў праформа камедыі следства, «амерыканка», «Екацярынінская» турма, рашэнне «Особого совещания» — вечная ссылка ў Сібір. Мы з ім ледзь не сустрэліся ў Куйбышкаўскай перасылцы: ён пайшоў з этапам у Краснаярскі край, а нас загналі ў зону, і я апынуўся на верхніх нарах, дзе толькі што ляжаў, як сказаў яго сусед.

«Белорусский писатель Борис Мицулич». І тут нас ледзь развёў назаўжды. Трапіў ён у сяло Машукоўку Тасеяўскага раёна і прыстроіўся дыспетчарам у леспрамгасе. Але і тут яму не давала спакою яго творчая натура. Узначальваў сельскую самадзейнасць. Знаёмыя артысты прысылалі з Бабруйска п'есы, грывы і парывы. Ён пісаў частушкі і скетчы, склаў канцэртныя праграмы, а намачам працаваў над раманам «Адвечнае». Застаўся ён не закончаны і быў надрукаваны ў «Польмі» ў 1972 годзе.

У 1954 годзе, будучы яшчэ ў Сібіры, я даведаўся яго адрас і паслаў ліст. Доўга чакаў. Замест адказу прыйшло пісьмо ад малодшай Барысавай сястры Марусі, якое ашаламіла мяне: 17 чэрвеня 1954 года а 5-й гадзіне раніцы за дыспетчарскім сталом Машукоўскага леспрамгаса на 42 годзе жыцця Барыс Міцуліч памёр ад парыву сэрца.

З цягам часу яго гаспадыня Марыя Смелякова рукапісы, здымкі і лісты пераслала сястры Мікулічы. Частка іх апублікавана. Пачынаючы з 1959 года, яго кнігі выдаваліся некалькі разоў у Мінску і ў Маскве, а многія яго творы да гэтага часу застаюцца невядомымі чытачам.

19 жніўня Барысу Мікулічы было 80 гадоў. 38 ён не дажыў да гэтага юбілею і назаўсёды застаўся маладым нявольнікам у вечнай мерзлаце самага вялікага сібірскага могілніка.

Потым машукоўскія прыхільнікі таленавітага выгнанніка пісалі яго сястры і ў Саюз пісьменнікаў, з якім жалем усё сяло развіталася з выдатным сынам беларускай зямлі. Машукоўцы паставілі прыстойны помнік і агароджу на яго магіле, даглядаюць яе, прыносяць кветкі, чытаюць яго кнігі, а гэта — найлепшы помнік пісьменніку.

А ў Беларусі чакаюць выдання ўсёга спадчыны вечна маладога таленавітага пакутніка Барыса Мікулічы.

Сяргей ГРАХОЎСКІ.

ПОМНІЦА, улершыню ў гэты маляўнічы куточак Палесся мне давалося трапіць ціхай летняй ноччу. Яшчэ досыць далёка ад Давыд-Гарадка спачатку ледзь-ледзь, а потым усё больш узлётна ў паветры залуналі нейкія дзівосна-прыемныя, густа-мядзевыя пахі. У самым гарадку водар стаў яшчэ мацнейшы. Спытаць, што гэта за пахі і адкуль яны, не было ў яго, і так да самай раніцы сакрэт заставаўся неразгаданым.

З усходам сонца крыніца таемных пахаў стала зразумелай. Усе агародчыкі ў паселішчы і нават палеткі ў наваколлі буялі разнастайнымі кветкамі. Яны раслі, нібыта бульба ці жыта, цэлымі загонамі. Адна ўжо адцаілі, другія толькі распускаліся, трэція якраз квітнелі, а ўсе разам стваралі той густа-мядзевы водар, які чувець яшчэ далёка ад гэтага старажытнага палескага гарадка.

Няўжо ў градчukoў (так завуць насельнікі Давыд-Гарадка) такая любоў да кветак, што дзеля іх яны нават ад бульбы гатовы адмовіцца?

Усё крыху больш празвічна. Мяццовы люд, не спешаны добрай зямлёю, здаўна шукаў, дзе б як след прыкласці сваё здольнасці. Таму і квітнелі тут розныя рамёствы, было развіта адыходніцтва, умелі гарадчужы і гандляваць. А пачоўкі на бедных мяццовых землях, як аказалася, добра растуць кветкі, то і заняліся местачкоўцы насенняводствам.

Наведваючы рынак у любым горадзе, нават за межамі Беларусі, — і амаль заўсёды ўбачыце на прылаўку дзесяткі торбачак і мяшчочкаў з розным насеннем. А калі з торбачак тыраць фанерныя дошчачкі памерам з паштоўку, а на іх намалеваны тыя кветкі, якія павінны вырасці з насення, можаце не сумнявацца: за прылаўкам — гарадчужы.

Зойдзеш, бывае, на Камероўскі рынак у Мінску — а там прадаўцоў з насеннем, асабліва пад вясну, больш за дзесятак. Пастыш, пагворыш, часам не ўтрымаецеся, каб не пацешыцца са здзіўлення прадэцка, што з першага позірку вызначылі, адкуль ён прыехаў. Але ў такіх размовах цікавіць звычайна не сам тавар, а «нагляднасць» — малюваныя дошчачкі. На блакітным фоне спрактыкаванай рукой дакладна вымалюваны браткі, эстры, гваздікі,

вярціні і розныя іншыя кветкі, якія можна вырошчваць на нашай зямлі. Укізе — яшчэ і подпіс, назва кветкі. Відаць па ўсім, што роспісам такіх дошчачак займаюцца ў Давыд-Гарадку майстры-спецыялісты, што гэта стала нават сваёасаблівым промыслам, як і вырошчванне кветак.

Праўда, рыначныя «ілюстрацыі» далёка не заўсёды вызначаюцца даканаласцю малюнка і каларыстыкі, часам адчуваець

пакойчыку-майстэрні, абклаўшыся дзесяткамі дошак-загатоўак, на якіх гаспадыні звычайна рэжучу прадукты. На ўсіх нанесены абрысы будучага малюнка, ужо і некаторыя лісточкі замалюваны адным колерам. Відаць, майстар працуе «канвеерна»: спачатку замалювае адзін колер на ўсіх дошках, потым — другі. І на ўсіх — аднолькава, без ніякіх адступленняў у той ці іншы бок.

— Заказ Пінскай фабрыкі ма-

штатулкі, талеркі, пано — і нідзе малюнак не паўтарэцца. Любіць Дзмітрый Іванавіч малюваць і традыцыйныя плакеткі. Яны ў яго нагадваюць нейкія ювелірныя мініяцюры. Фон пльомка чорны, кветкі на ім аж гераць, зіхацяць усімі колерамі.

Манера роспісу плакетак — як і ў іншых тутэйшых майстроў. Тут ужо нельга абмысціся ўмоўнымі, стылізаванымі абрысамі кветак, як, скажам, на куфрах ці насценных дыянах. Тут патрэбна канкрэтнасць, дасканаласць, але пры гэтым і яркасць, і прывабнасць, як у коннай рэкламе. Таму тутэйшыя майстры практыкуюцца ў роспісах непасрэдна на сваіх агародчыках, з натуры. І ўсё ж народная трактоўка праяўляецца і тут, яны натуралізм адсутнічае. Кветкі рэдка падаюцца ў ракурсах, часцей паказваюцца зверху ці збоку, як маганяглядней, пры гэтым дакладна вымалюваецца форма лістоў і пялёсткаў. Няма і лакальных колераў, як на куфрах. Тонкія дакладныя мазкі перадаюць і гульню фарбаў, і лепяць аб'ём. Творы яркія, дэкаратыўныя, яны ствараюць адчуванне асаблівай жыццёвай сілы палескай прыроды.

Найбольш выразна гэта відаць у творчасці такога майстра, як Дзмітрый Цубер. Яркія, сакваітыя, нібыта аб'ёмныя кветкі вырастаюць з гаршчочкаў на карцінках-пано ці ўсцілаюць маляўнічым дыянаю вечкі і сценкі куфэркаў. У характары малюнка адчуваецца нейкае аддаленне падабенства ні то са славуітымі жостаўскімі падносамі, ні то з украінскімі карцінкамі. Урэшце, нічога здзіўнага. Дзмітрый Іванавіч добра дасведчаны ў дэкарацыі народнага мастацтва суседзяў, чытае розную літаратуру, бывае на выстаўках. Таму і сінтэзуецца ў яго творчасці як мяццовыя традыцыі, так і некаторыя дэкаратыўныя майстэрствы суседніх рэспублік.

І ўсё ж мяццовага больш. Глядзіш на роспісы Дзмітрыя Цубера, а перад вачыма — давід-гарадоцкія агародчыкі, поўныя кветак. І ўспамінаецца дзівосны водар, які з вясны да восені лунае ў наваколлі гэтага каларытнага палескага гарадка.

НА ЗДЫМКУ: Д. ЦУБЕР са сваімі творамі.

Яўген САХУТА. Фота аўтара.

ПЛАКЕТКІ ДЗМІТРЫЯ ЦУБЕРА

ЧАРОЎНЫЯ КРАСКІ ПАЛЕССЯ



ца звычайны рамеснікі падыход. Але калі ёсць промысел — павінны быць і добрыя майстры. Так яно і аказалася. На розных выстаўках народнага мастацтва калі-нікالی сталі з'яўляцца работы Дзмітрыя Цубера, які і сапраўды выгадна вылучаліся і майстэрствам роспісу, і мажорнай каларыстыкай. Былі і куфэркі, і насценныя пано, і дэкаратыўныя талеркі, але часцей — традыцыйныя карцінкі з кветкамі, за якімі ўсталявалася назва «плакеткі».

...Дом Дзмітрыя Іванавіча — за сотню метраў ад берага Гарыні, якая напалам разразае амаль цалкам драўляны гарадок. На сядзібе — усё тыя ж кветкі, і хоць гаспадары насенняводствам не займаюцца, але ж «белая веронай» не будзеш. Ды і «натура» для роспісоў патрэбна.

Майстар сядзеў у невялікім

стаціх вырабаў, — махае рукой Дзмітрый Іванавіч. — А ім жа трэба, каб уся партыя вырабаў была аднолькавая, дакладна па зацверджанаму ўзору. Дапусціш вольнасці — гэта ўжо брак...

Так, канвеерная, планавая вытворчасць на фабрыках мастацкіх вырабаў (хоць і займаюцца яны нібыта народнымі мастацкімі промысламі) не спрыяе сапраўднай творчасці. Вось і не атрымліваецца ў Пінскай фабрыцы належага супрацоўніцтва з Дзмітрыем Цуберам. Зрэдку размаляе ён куфэркі ці дэкаратыўныя талеркі, мастацкі савет у Мінску аднагалосна ўхваліць работу — ды так і застаецца яна ў адзіным экзэмпляры: нецікава сапраўднаму творцу тыражаваць адно і тое ж. Гэта, пэўна, і станок можа зрабіць...

А вось на што здатны майстар, можна бачыць у яго доме. Самыя розныя куфэркі,

ФОТАРЭПАРЦЁР УГЛЕДЗЕЎ



Твары мінчан.



Фота Віктара СТАВЕРА.

ЛЕТНЯ АЛІМПІЙСКІЯ ГУЛЬНІ У БАРСЕЛОНЕ

НА СТАРЦЕ НЕ ЗАСЯДЗЕЛІСЯ

У Барселоне пачаліся Алімпійскія гульні. З далёкай Іспаніі ў Беларусь прыходзяць штодзень прыемныя весткі: пасланцы нашай рэспублікі заваёўваюць высокія ўзнагароды.

А пачатак ім паклаў стралок з Гродна Канстанцін Лукашык. Спартсмен малавядомы, які і пунцёўку ў Барселону, можна лічыць, атрымаў ў апошні момант. Вось тут аддадзім належнае трэнерскаму савету зборнай СНД, за якую сёлета выступаюць прадстаўнікі Беларусі: адбор на паездку ў Іспанію праводзіўся больш справядліва, чым у мінулыя гады. Галоўным крытэрыем тут былі не званні, не мінулыя заслугі, а паказчыкі сённяшняга дня. Перамагаў на спаборніцтвах, устанавіўшы рэкорды — табе і пунцёўка на Гульні.

Дарэчы, і ў Сеуле першы залаты медаль у скарбонку тады яшчэ Саюза прынесла стралок з Гродна Ірына Шылава.

На старонках газет і на экранах тэлевізараў даюцца выніковыя табліцы пасля заканчэння чарговага дня Алімпіяды. На самым версе першы радок займае зборная СНД, якая набрала найбольшую колькасць медалёў. І вось што падумалася: «А калі б на гэтых Гульнях рэспубліка Беларусь выступала тут асобнай камандай? Які радок займала б у той табліцы?» Упэўнены, што няхай і не ў тройцы прызёраў, але ж стаяла б ўверсе, апыраўшы многія зборныя свету.

Чаму такая ўпэўненасць? Арыфметыка простая: акрамя Канстанціна Лукашыка, «золата» у Барселоне ўжо заваявалі мінчанка Святлана Багінская (гімнастыка), гомельчанка Алена Рудкоўская (плаванне), сярэбраныя медалі ў Ігара Астапковіча з Гродна (кіданне молата) і ў мінчанкі Наталлі Шыкаленка (кіданне кап'я), бронзавы — у мінчаніна Сяргея Дзямішэвіча (барацьба)...

Але асабліва вызначыўся гімнаст са сталіцы Рэспублікі Беларусь чэмпіён свету Віталь Шчэрба. Спачатку ён атрымаў залаты медаль за камандныя спаборніцтвы, пасля стаў пераможцам у абсалютным заліку і, нарэшце, чатыры разы быў мацнейшым у асобных практыкаваннях.

А гэта ж толькі пачатак Алімпіяды. Яшчэ цэлае суквецце выдатных спартсменаў нашай рэспублікі чакае сваёй чаргі.

Удалы старт зборнай СНД літаральна ашаламіў сапернікаў. Асабліва спартыўнага гіганта і нашага найбольш грознага канкурэнта — зборную ЗША. Бо як, напрыклад, растлумачыць фізика амерыканцаў у плаванні? У гэтым відзе ва ўсіх мінулых Гульнях яны «збіралі» найбольшую колькасць залатых медалёў.

Аб'яднаная каманда (так называюць у Барселоне зборную СНД), можна лічыць, перасягнула саму сябе ў плаванні: Алена Рудкоўская, Аляксандр Папоў і Яў-

ген Садовы (ён — тройчы!) сталі алімпійскімі чэмпіёнамі.

Яшчэ перад пачаткам Гульняў знаходзіліся скептыкі і ў краінах Садружнасці, і за мяжой, якія прадказвалі няўдачу аб'яднанай камандзе. Маўляў, у яе спартсменаў не будзе дружнага калектыву, не будзе стымула (акрамя, вядома, матэрыяльнага) з гонарам выступіць у Барселоне. Што ж, у зборнай СНД ёсць іншы раз рознагалоссі, нават, калі хочаце, трэні, няўязкі. Але ўрэшце рэшт усё гэта вырашаецца ў час дыскусіі. Скажам, доўгі час дыскусавалася пытанне аб ушанаванні прызёраў Алімпіяды: чый гімн выконваць, чый флаг падываць? І было прынята сапраўды справядлівае рашэнне: выконваць гімн і падываць флаг той рэспублікі, спартсмен якой вызначыўся ў час Гульняў. І ўсё-такі тут сабраліся разам (можа і апошні раз) спартсмены аднадушныя, сябры, якія падрадкавалі свае асабістыя інтарэсы і эмоцыі агульнаму. І гэта дапамагае ім перамагаць у Іспаніі. Адзін штрышок, які не застаўся незаўважаным. У генеральным консультыве Расіі ў Барселоне адбыўся прыём у гонар дэлегацыі СНД. На гэты прыём прыехаў і прэзідэнт МАФ Хуан Антоніо Самаранч. Пакуль што ні адна каманда краін — удзельніц Гульняў не можа пахваліцца такім гонарам.

Яўген ТУРАЙКЕВІЧ.

З НАРОДНЫХ ПЕСЕНЬ

КУПАЛЁНКА



Купалё, на сенажці мядуночка, купалё!
 Купалё, там кукавала зяюлочка, купалё!
 Купалё, як кукавала, праўду казала, купалё!
 Купалё, а што казала, не ўсім то знаці, купалё!
 Купалё, Янка Марысю хоча ўзяці, купалё!
 Купалё, не буду браці — не ўмее жаці, купалё!
 Купалё, выйдзе на ніжку толькі ляжаці, купалё!
 Купалё, сярпом махае вышэй ад сябе, купалё!

ВУЧАЦА ЁГІ

Ужо больш двух гадоў у клубе вытворчага аб'яднання «Віцебскдрэў» збіраюцца людзі, якія займаюцца сахаджы-ёгай — сістэмай самаўдасканалення, што дазваляе пазнаць свой унутраны свет і наблізіцца да ісціны. Вучэнне сахаджы-ёгі ўпэўнена крочыць па свеце, разкрутуючы пад свае сцягі ўсё новых і новых прыхільнікаў гэтай школы. Што да-тычыцца віцебскага цэнт-

ра, то ў хуткім часе плануецца яго афіцыйная рэгістрацыя, на якую — прыблізна ў пачатку жніўня — павінен прыехаць Багдан — кіраўнік сахаджы-ёгі ў маштабах былога СССР. Магчыма, пасля прыезду яго расшырыцца і кола захопленых гэтай сістэмай. Пакуль жа колькасць тых, хто пастаянна наведвае заняткі, набліжаецца да некалькіх дзесяткаў.

Рэдактар Вацлаў МАЦКЕВІЧ

ЗАСНАВАЛЬНІК:

Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом (таварыства «Радзіма»).



НАШ АДРАС:

220600, МІНСК, ПРАСПЕКТ
 Ф. СКАРЫНЫ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80,
 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Пазіцыя рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы іх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», не заўсёды супадаюць.

Газета аддрукавана ў друкарні «Беларускі Дом друку»
 Тыраж 5 500 экз.
 Індэкс 63854. Зак. 1397.
 Падпісана да друку 3.08.1992.
 П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
 М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12